

Länsstyrelsen
Skåne

UPPFÖLJNING AV REGIONALT ÅTGÄRDSPROGRAM FÖR MILJÖMÅLEN 2016–2020

Sammanställning av åtgärdsuppföljning år 2021

Titel: Uppföljning av regionalt åtgärdsprogram för miljömålen 2016–2020 - Sammanställning av åtgärdsuppföljning år 2021

Utgiven av: Länsstyrelsen Skåne

Diarienummer: 501-17959-2021

ISBN 978-91-7675-311-8

Rapportnummer 2023:05

Utgivningsår: 2023

Information: För fullständiga uppgifter om resultatet från åtgärdsuppföljningen hänvisas till *Åtgärdswebben för Sveriges miljömål*, www.atgardswebben.se.

Innehåll

SAMMANFATTNING	5
INLEDNING	6
REGIONALT ÅTGÄRDSPROGRAM FÖR MILJÖMÅLEN	6
ÅTGÄRDSUPPFÖLJNING ÅR 2021	6
REDOVISNING AV ÅTGÄRDSUPPFÖLJNINGEN	7
1. HÅLLBARA TRANSPORTER I SKÅNE	9
1.1 STÄRKT KOLLEKTIVTRAFIK GENOM UTVECKLAD ÖVERSIKTSPLANERING	9
1.2 FOSSILBRÄNSLEFRITT SKÅNE	10
1.3 ÖKAD PRODUKTION OCH KONSUMTION AV BIOGAS	10
1.4 UTVECKLING AV INFRASTRUKTUR FÖR ENERGIEFFEKTIVA OCH FÖRNYBARA DRIVMEDEL	11
1.5 ATTRAKTIVARE KOLLEKTIVTRAFIK FÖR ÖKAT KOLLEKTIVTRAFIKRESANDE	11
1.6 STÄRKT INFRASTRUKTUR FÖR GÅNG- OCH CYKELTRAFIK	12
1.7 MINSKAD BILTRAFIK FÖR FÖRBÄTTRAD LIVSMILJÖ OCH ATTRAKTIVARE STÄDER	13
1.8 SAMLAT AGERANDE FÖR UTBYGGNAD AV JÄRNVÄGEN FÖR GODS- OCH PERSONTRAFIK	13
1.9 SAMORDNADE GODSTRANSPORTER FÖR MINSKAD TRAFIK- OCH MILJÖBELASTNING	14
1.10 INFORMATION OM KLIMAT OCH LUFTFÖRORENINGAR	14
1.11 BETEENDEPÅVERKAN FÖR MINSKAT BILRESANDE	15
1.12 MINSKAD ANVÄNDNING AV DUBBDÄCK	16
1.13 MÖTES- OCH RESEPOLICY FÖR MILJÖANPASSADE TJÄNSTERESOR	16
1.14 MINSKADE STÖRNINGAR AV TRAFIKBULLER I BEFINTLIGA BOENDEMILJÖER	17
2. HÄNSYN TILL SKÅNES HAV, SJÖAR OCH VATTENDRAG	18
2.1 ÖKA NATURENS MOTSTÅNDSKRAFT MOT KLIMATFÖRÄNDRINGAR	18
2.2 FÖRBÄTTRA LANDSKAPETS VATTENHUSHÅLLANDE FÖRMÅGA	19
2.3 MINSKADE UTSLÄPP AV NÄRINGSÄMNINGEN TILL VATTEN	20
2.4 KARTLÄGGNING OCH ÅTGÄRD AV OTILLRÄCKLIGT RENAT AVLOPPSVATTEN	20
2.5 MINIMERING AV TILLSKOTTSVATTEN SAMT BRÄDDNING FRÅN KOMMUNENS SPILLVATTENNÄT	21
2.6 RÅDGIVNING TILL LANTBRUKET	22
2.7 ÅTGÄRDER FÖR ATT STÄRKA ÅLBESTÅNDET	22
2.8 MINSKAD MILJÖPÅVERKAN FRÅN VATTENKRAFTEN	22
2.9 MINSKAD PÅVERKAN FRÅN HÅRDEGJORDA YTOR	22
2.10 MINSKADE UTSLÄPP AV MILJÖGIFTER TILL VATTEN	23
2.11 KARTLÄGGNING OCH RISKMINSKNING AV MILJÖFARLIGA VERKSAMHETERS KEMIKALIEANVÄNDNING	24
2.12 UTVECKLING AV RECIPIENTKONTROLL FÖR UTSLÄPPSKÄLLOR TILL VATTEN	25
2.13 SKYDD AV MARINA OMRÅDEN	26
2.14 SKYDD AV LIMNISKA MILJÖER	26
2.15 MINSKAD MÄNGD SKRÄP I HAVEN	27
3. HUSHÅLLNING MED SKÅNES MARK- OCH VATTENRESURSER	29
3.1 BEGRÄNSAD EXPLOATERING AV JORDBRUKSMARK	29
3.2 MINSKAD TILLFÖRSEL AV KADMIIUM TILL JORDBRUKSMARK	30
3.3 KVALITETSSÄKRING AV AVLOPPSVATTEN OCH SLAM	30
3.4 FRAMTAGANDE AV VATTEN- OCH AVLOPPSVATTENPLANER	31
3.5 SKYDD AV KOMMUNALA OCH STÖRRE PRIVATA DRICKSVATTENTÄKTER	32
3.6 SÄKERSTÄLLANDE AV GOD KVANTITATIV GRUNDVATTENSTATUS	32

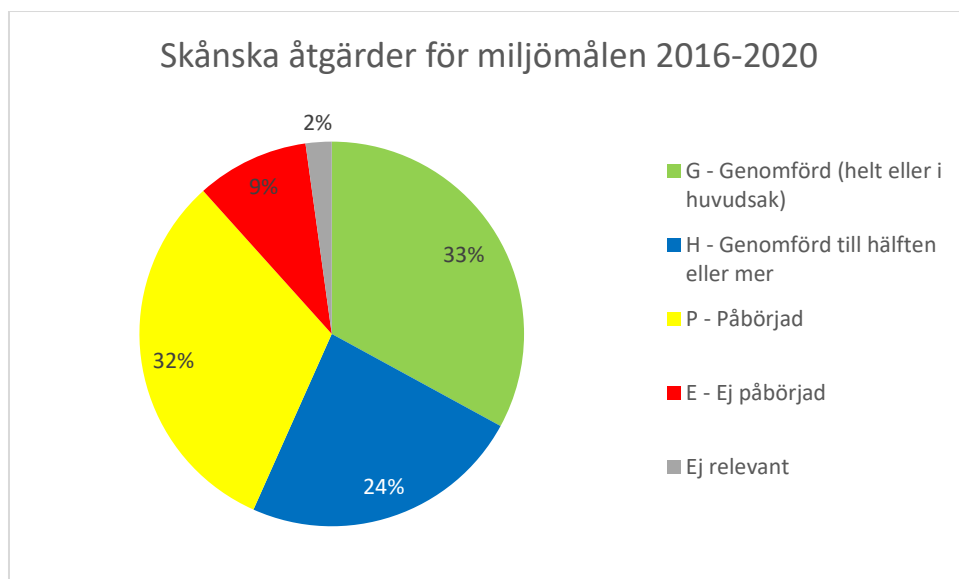
3.7	UNDERSÖKNINGAR OCH ÅTGÄRDER INOM FÖRORENADE OMRÅDEN	32
3.8	STRATEGISK PLANERING FÖR FÖRNYBAR OCH EFFEKTIV ENERGIPRODUKTION	33
3.9	UTVECKLING AV FJÄRR- OCH NÄRVÄRME	34
3.10	SAMVERKAN FÖR ÖKAD RESURSEFFEKTIVITET GENOM INDUSTRIELL SYMBIOS.....	35
3.11	EKOSYSTEMTJÄNSTER SOM BESLUTSUNDERLAG	36
3.12	KALKNING AV SJÖAR OCH VATTENDRAG	36
4.	SKYDD AV SKÅNES NATUR- OCH KULTURVÄRDEN.....	37
4.1	FYSISK PLANERING FÖR SKYDD AV NATUR- OCH KULTURMILJÖER.....	37
4.2	SÄKERSTÄLLANDE AV ALLEMANSRÄTTSLIG MARK	38
4.3	EKOLOGISK KOMPENSATION VID FÖRLUST AV NATUR- OCH KULTURVÄRDEN	38
4.4	DET KULTURELLA, HISTORISKA OCH ARKITEKTONISKA ARVET BEVARAS, ANVÄNDS OCH UTVECKLAS	39
4.5	SKYDD AV VÄRDEFULLA NATUR- OCH KULTURMILJÖER	40
4.6	SKYDD FÖR VATTENANKNUTEN KULTURMILJÖ	40
4.7	REGIONAL HANDLINGSPLAN FÖR GRÖN INFRASTRUKTUR	41
4.8	GENOMFÖRANDE OCH UPPFÖLJNING AV SKOGSSTRATEGIN.....	41
4.9	NATURVÅRD MED FOKUS PÅ VÄRDEKÄRNOR UTIFRÅN ETT LANDSKAPSPERSPEKTIV	41
4.10	RESTAURERA SÄRSKILT VÄRDEFULLA NATUR- OCH KULTURMILJÖER	42
4.11	INFÖRANDE AV METOD FÖR UPPFÖLJNING AV MILJÖHÄNSYN VID SKOGLIGA ÅTGÄRDER I ÄDELLÖVSKOG	43
4.12	BEVARANDE OCH SKÖTSEL AV SKYDDSVÄRDA TRÄD I LANDSKAPET	43
4.13	STRATEGI FÖR SMÅBIOTOPER I ODLINGSLANDSKAPET	43
4.14	FORTSATT ANLÄGGANDE, RESTAURERING OCH SKÖTSEL AV VÅTMARKER.....	44
4.15	NATURVÅRDSANPASSAD SKÖTSEL AV VÄGRENAR, BANVALLAR OCH KRAFTLEDNINGSGATOR	44
4.16	RÅDGIVNING TILL MARKÄGARE OM SKÖTSELÅTGÄRDER I SKOG	45
4.17	RIKTAD RÅDGIVNING TILL ÄNGS- OCH BETESMARKER	45
4.18	BYUTVECKLING GENOM ÖKAD KUNSKAP OM NATUR- OCH KULTURVÄRDEN	46
4.19	UTÖKAT BEVARANDE OCH ÅTERSTÄLLANDE FÖR KANTZONER	46
4.20	UTVECKLING AV FRILUFTSLIV OCH REKREATION I SKYDDADE NATUROMRÅDEN	46
4.21	FÖRHINDRA SPRIDNING AV INVASIVA FRÄMMANDE ARTER.....	47
4.22	NATURVÅRDSÅTGÄRDER FÖR HOTADE ARTER	47
4.23	NATURVÅRDSÅTGÄRDER FÖR KOMMUNALA ANSVARSARTER	48
5.	HÅLLBAR KONSUMTION I SKÅNE.....	49
5.1	KOMPETENSCENTRUM FÖR HÅLLBARA INKÖP.....	49
5.2	MILJÖ- OCH SOCIALA KRAV I OFFENTLIG UPPHANDLING.....	50
5.3	INKÖP AV MILJÖBRA MAT	51
5.4	ENERGIKRAV I TILLSYVEN	52
5.5	FÖREBYGGANDE AV AVFALL	52
5.6	MINSKAT MATSVINN I HELA LIVSMEDELSKEDJAN.....	53
5.7	STRATEGISKT ARBETE FÖR EN GIFTFRI VARDAG	54
5.8	UTFASNING AV SÄRSKILT FARLIGA ÄMNEN INOM BYGGANDE OCH RENOVERING	55
5.9	STIMULERA EN CIRKULÄR EKONOMI FÖR BÄTTRE RESURSHUSHÅLLNING	56
5.10	UNDERVISNING FÖR HÅLLBAR UTVECKLING	57
5.11	HÅLLBARA KONSUMTIONSMÖNSTER FÖR ÖKAD LIVSKVALITET.....	58
BILAGA 1.	LISTA ÖVER AKTÖRER SOM HAR SVARAT PÅ UPPFÖLJNINGEN.	59

Sammanfattning

Länsstyrelsen Skåne genomförde under år 2021 en uppföljning av det regionala åtgärdsprogrammet för miljömålen, *Skånska åtgärder för miljömålen 2016-2020*. Uppföljningen omfattade genomförande av åtgärder hos länets kommuner, Länsstyrelsen Skåne, Region Skåne, Hållbar Utveckling Skåne, Trafikverket, Skogsstyrelsen och Förbundet Skånes kommuner med Energikontoret Skåne. Denna rapport redovisar en sammanställning av resultatet från denna uppföljning.

Metoden som användes vid uppföljningen har utvecklats av länsstyrelserna i samverkan och baseras på att aktörerna gör en uppskattning av genomförandegraden för åtgärdsarbetet i den egna organisationen enligt någon av klasserna i nedanstående diagram. Utöver en bedömning av genomförandegraden ska aktörerna också lämna en motivering till genomförandegraden samt redovisa vilka insatser som har genomförts.

Resultatet från uppföljningen visade att åtgärderna sammantaget bedömdes som helt genomförda eller kontinuerligt pågående till 33 procent. 56 procent av åtgärderna bedömdes som påbörjade, varav 24 procent bedömdes som genomförda till mer än hälften. 11 procent av åtgärderna bedömdes som ej genomförda. Det samlade resultatet från uppföljningen av åtgärdsprogrammet redovisas också i nedanstående diagram.

Det fullständiga resultatet från uppföljningen redovisas i *Åtgärdswebben för Sveriges miljömål*, www.atgardswebben.se.

Inledning

Länsstyrelsen Skåne har regeringens uppdrag att utveckla, samordna och genomföra regionala åtgärdsprogram med bred förankring i länet för att nå miljökvalitetsmålen. I uppdraget ingår också att följa upp och redovisa hur miljöarbetet utvecklas i länet.¹

Regionalt åtgärdsprogram för miljömålen

Länsstyrelsen Skåne, har i samarbete med aktörer i Skåne, tagit fram och beslutat om ett regionalt åtgärdsprogram, *Skånska åtgärder för miljömålen 2016-2020*². Åtgärdsprogrammet anger prioriterade åtgärder, som kan genomföras av skånska aktörer fram till år 2020, för att förbättra miljötillståndet i Skåne och skapa förutsättningarna för att nå miljömålen i länet. Programmet innehåller sammanlagt 77 prioriterade åtgärder för att möta de regionala utmaningarna inom hållbara transporter, hänsyn till hav, sjöar och vattendrag, hushållning med mark- och vattenresurser, skydd av natur- och kulturvärden samt hållbar konsumtion.

För respektive åtgärd anges en eller flera huvud- och medaktörer. Huvudaktörer är de aktörer som har ansvaret för att initiera och genomföra en åtgärd. Medaktörer förväntas medverka och bidra till genomförandet av åtgärden, antingen genom att genomföra åtgärden inom sin verksamhet eller skapa förutsättningar och bidra med stöd till huvudaktören i genomförandet. Åtgärderna i det regionala åtgärdsprogrammet utgör bara en del av det samlade miljöarbetet i Skåne. Både Länsstyrelsen Skåne och andra aktörer genomför åtgärder som inte finns med i programmet. Dessutom genomförs nationella och internationella insatser.

Åtgärdsuppföljning år 2021

Under år 2021 har Länsstyrelsen Skåne följt upp genomförandet av åtgärdsprogrammet. Uppföljningen har omfattat genomförandet av åtgärder hos regionala aktörer som lyfts fram som huvudaktörer för åtgärderna i programmet. Resultatet av åtgärdsuppföljningen och vilka aktörer som har svarat på respektive åtgärd framgår av sammanställningen i denna rapport. Uppföljning saknas för några av åtgärderna i programmet. Detta framgår i anslutning till redovisningen av dessa åtgärder och beror på att uppföljningen avgränsats till att omfatta följande aktörer: länets kommuner, Länsstyrelsen Skåne, Region Skåne, Hållbar Utveckling Skåne, Trafikverket, Skogsstyrelsen och Förbundet Skånes kommuner med Energikontoret Skåne.

Syftet med uppföljningen har varit att få en övergripande lägesbild av genomförandet av åtgärdsprogrammet och ett underlag för den årliga regionala uppföljningen av miljömålen, riktade insatser och projekt, samt inspel till utveckling av ett nytt åtgärdsprogram efter år 2020. Resultatet ska också kunna fungera som inspiration och erfarenhetsutbyte mellan länets aktörer i miljöarbetet.

¹ 6 § Förordning med länsstyrelseinstruktion, SFS 2017:868.

² Länsstyrelsen Skåne, 2016, Skånska åtgärder för miljömålen – Regionalt åtgärdsprogram för miljökvalitetsmålen 2016-2020, Rapport 2016:16.

Metoden för uppföljningen har utvecklats av länsstyrelserna i samverkan och utgår ifrån att aktörerna själva gör en bedömning av genomförandegraden för åtgärdsarbetet enligt nedanstående klassning:

G: Åtgärden är genomförd helt eller i huvudsak, alternativt pågår kontinuerligt,

H: Åtgärden är genomförd till hälften eller mer,

P: Åtgärden är påbörjad men ej genomförd till hälften,

E: Ej påbörjad,

Alternativet *Ej relevant* kan användas för en organisation som bedömer att den inte är relevant aktör för att genomföra åtgärden.

Aktörerna som svarar på uppföljningen ska, utöver att göra en bedömning av genomförandegraden, också lämna en motivering till genomförandegraden samt redovisa vilka insatser som har genomförts.

Ovanstående metod används i *Åtgärdswebben för Sveriges miljömål*, www.atgardswebben.se, som är länsstyrelsernas publika webbverktyg för uppföljning och redovisning av regionala åtgärdsprogram inom miljöområdet. Välj portalsidan för Länsstyrelsen Skåne och åtgärdsprogrammet *Skånska åtgärder för miljömålen 2016-2020* för att ta del av hela underlaget för den sammanställning av åtgärdsuppföljningen som redovisas i denna rapport.

Det är aktörerna själva som har gjort en bedömning av genomförandegraden av sitt åtgärdsarbete. Länsstyrelsen Skåne har inte haft möjlighet att kvalitetsgranska respektive aktörs bedömningar och redovisning av åtgärdsarbetet, utan utgår ifrån att respektive aktör som har svarat på uppföljningen har lämnat så korrekta uppgifter om det egna åtgärdsarbetet som möjligt.

Sammanlagt har 35 aktörer svarat på uppföljningen som genomfördes under hösten år 2021. Vilka som har svarat framgår av bilaga 1. Majoriteten av kommunerna som har svarat på uppföljningen har redovisat sina uppgifter direkt i Åtgärdswebben. Övriga aktörer har redovisat sitt åtgärdsarbete i en särskilt framtagen Excel-fil för ändamålet. Uppgifterna har därefter lagts in i Åtgärdswebben av Länsstyrelsen Skåne.

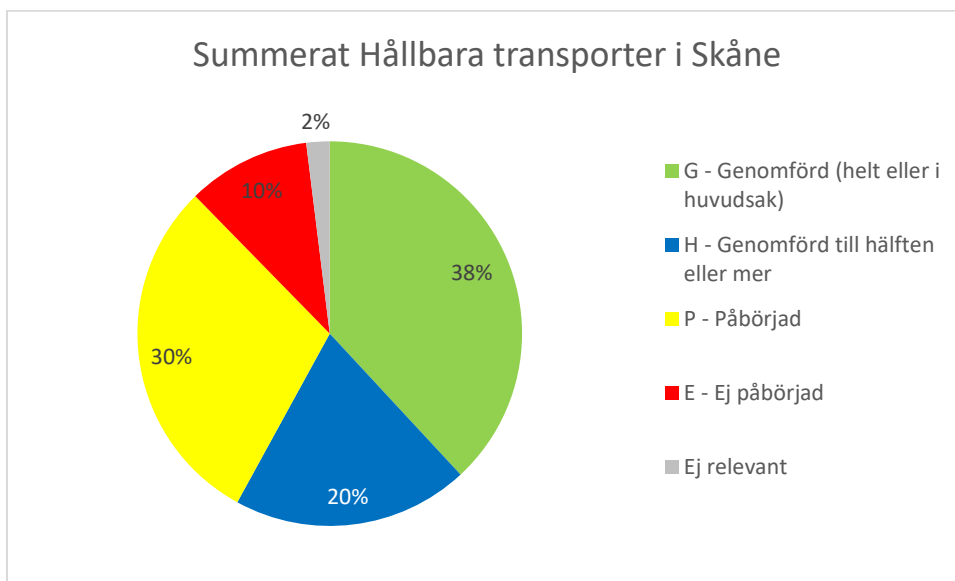
Redovisning av åtgärdsuppföljningen

Redovisningen av åtgärdsuppföljningen i denna rapport är uppdelad efter de fem miljöutmaningarna för Skåne med tillhörande åtgärder enligt åtgärdsprogrammet. Varje avsnitt inleds med en sammanfattande redovisning av bedömningen av genomförandegraden för samtliga åtgärder inom aktuell utmaning.

Åtgärdsuppföljningen för respektive åtgärd redovisas sedan med ett diagram som visar aktörernas bedömning av genomförandegraden enligt G (grönt), H (blått), P (gult), E (rött), Ej relevant (grått). Om bara en aktör har svarat på uppföljningen av en åtgärd redovisas genomförandegraden endast som text. De huvudaktörer som pekas ut enligt åtgärdsprogrammet redovisas för respektive åtgärd. Observera att detta inte innebär att samtliga aktörer har svarat på uppföljningen. Resultatet från uppföljningen redovisas därefter kortfattat tillsammans med

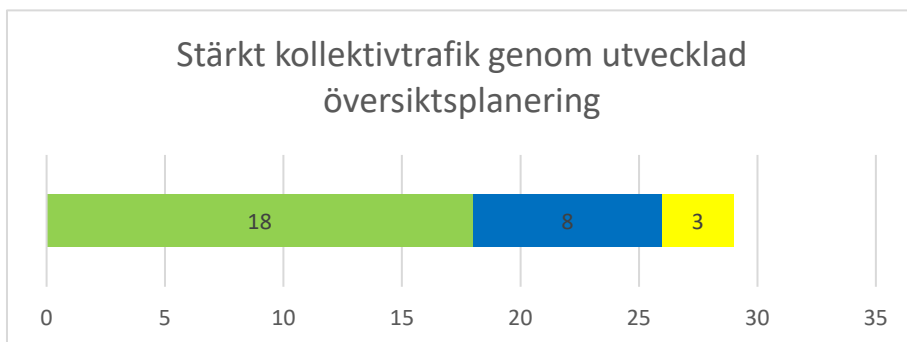
exempel på insatser som aktörerna har genomfört, samt exempel på utmaningar för genomförandet som aktörerna har framfört i samband med uppföljningen. Åtgärderna redovisas endast med åtgärdsrubrik i denna sammanställning. För de fullständiga åtgärdsformuleringarna, se *Skånska åtgärder för miljömålen 2016-2020*.

1. Hållbara transporter i Skåne

Åtgärderna för utmaningen *Hållbara transporter i Skåne* är genomförda till 38 procent. 50 procent av åtgärderna är påbörjade, varav 20 procent är genomförda till mer än hälften. 12 procent av åtgärderna är inte genomförda.

1.1 Stärkt kollektivtrafik genom utvecklad översiktsplanering

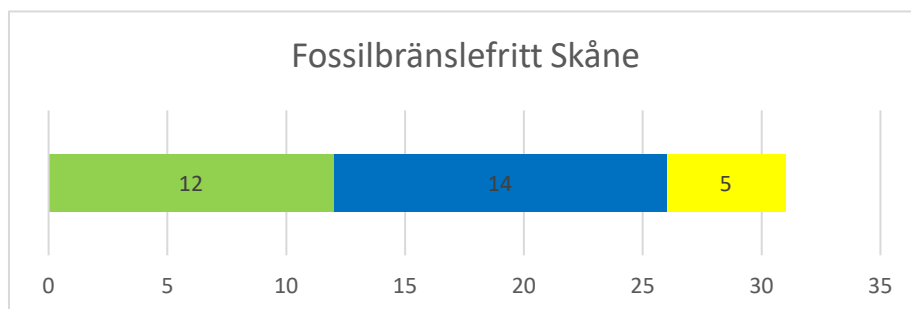
Huvudaktör: kommuner, Region Skåne.

Resultat: 18 aktörer har genomfört åtgärden och 8 har genomfört den till hälften eller mer, medan 3 aktörer har påbörjat åtgärden.

Exempel på insatser: investeringar i transportinfrastruktur styrd till kollektiv- och cykeltrafik, satsning på förtätning i översiktsplan, bostadsbebyggelse i anslutning till tätorter och kollektivnära lägen, användning av Trafikförsörjningsprogram för Skåne, strukturbildande kollektivtrafik, ortsutveckling utmed Skåne-, Ystad- och Österlenbanan. Behoven av kollektivtrafik kartläggs vid nyproduktion. Trafikförsörjningsprogram för Skåne 2020-2030. Positionspapper Stationsnära läge 2.0. Regionplan för Skåne. Positionspapper Kollektivtrafik för ett enat Sydsverige. Trafik och mobilitetsplanen (TROMP). För verksamhetsmark uppmuntras till samlokalisering, förtätning och komplettering. Bus Rapid Transit-konceptet.

Exempel på utmaningar för genomförande: avsaknad av regional strategi för landsbygd som befinner sig i serviceskugga. Samtliga serviceorter utom tätorten ligger utanför starka regionala kollektivtrafikstråk. Åtgärden är därför svårjobbad med kommunala verktyg.

1.2 Fossilbränslefritt Skåne

Huvudaktör: Länsstyrelsen, kommuner, Region Skåne, Energikontoret Skåne.

Resultat: 12 aktörer har genomfört åtgärden och 14 har genomfört den till hälften eller mer, medan 5 aktörer har påbörjat åtgärden.

Exempel på insatser: EU-projekten Fossilbränslefria kommuner, fossilbränslefritt fjärrvärmeverk, deltagande i nätverket ”Fossilbränslefritt Skåne 2.0”, deltagande i uppropet ”100 procent fossilbränslefritt Skåne 2020”, lokal produktion av biogas, laddmöjlighet för elbil. Energi- och klimatrådgivning för hushåll, organisation och företag. Framtagning av solkarta, framtagning av energi- och klimatplan, gemensam cykelpool, miljöbilspolicy, upphandlingskrav på fossilfria transporter. Projekt näringslivets resor. Fossilbränslefri kollektivtrafik. Biogas Syd. Utvecklat digitala möten och mötespolicy. Laddstolpar. Samordnad varudistribution. Gasmackskedja. Divestering av pensionsfondsplaceringar. Nybyggnation i kollektivtrafiknära lägen. Elbilslandet Syd. Elbilsstrategi. Solcellsutbyggnad. Utökad kollektivtrafik. Klimatväxlingsmodell. Hållbar effektivisering och upprustning av kommunens fastighetsbestånd. Arbetsmaskiner drivna av el och HVO.

Exempel på utmaningar för genomförande: avsaknad av strategi. Saknar bättre nationella förutsättningar för att gynna utveckling av biogas som drivmedel. Utmaning med helt fossilbränslefria arbetsfordon.

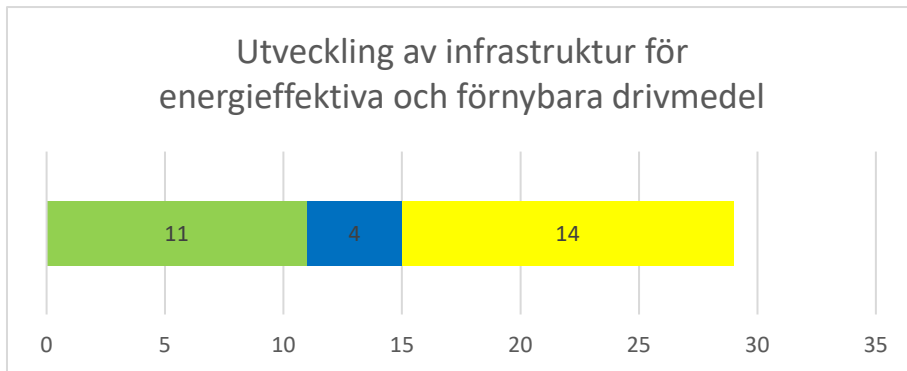
1.3 Ökad produktion och konsumtion av biogas

Huvudaktör: Region Skåne

Resultat: G: Åtgärden är genomförd helt eller i huvudsak, alternativt pågår kontinuerligt.

Exempel på insatser: Detta arbete görs numer till största del via Biogas Syd som har fått ett större bidrag från Region Skåne.

1.4 Utveckling av infrastruktur för energieffektiva och förnybara drivmedel

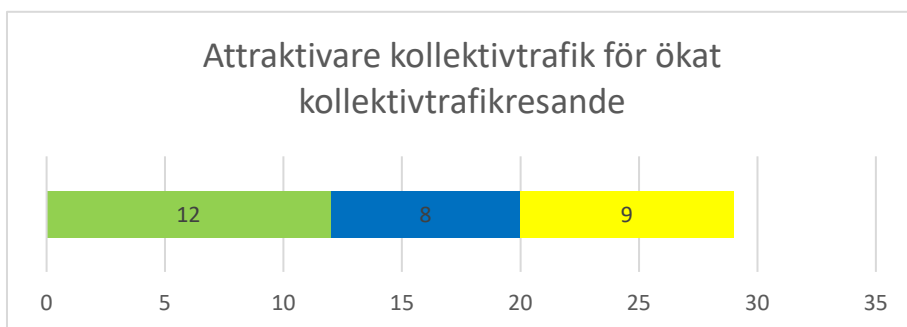
Huvudaktör: Länsstyrelsen, kommuner, Region Skåne, Energikontoret Skåne.

Resultat: 11 aktörer har genomfört åtgärden och 18 har påbörjat den varav 14 mindre än till hälften.

Exempel på insatser: strategi och utbyggnad av laddinfrastruktur, tankstation för biogas, HVO100 och vätgas, gasdriven fordonssflotta, laddskåp för elcykelbatterier på arbetsplatser, insatser finansierade genom Klimatklivet, kommunal bilpool, biogasdrivna sopbilar, rådgivning och stöd för externa aktörer, insatser via projekten GREAT och Elbilslandet Skåne, påverkansarbete riktat till fastighetsägare/ bostadsrättsföreningar för installation av laddinfrastruktur. Gasmackskedja.

Exempel på utmaningar för genomförande: otydlig plan för biodrivmedel/biogas, saknar en plan/policy för arbetet med laddinfrastruktur.

1.5 Attraktivare kollektivtrafik för ökat kollektivtrafikresande

Huvudaktör: kommuner, Region Skåne, privata aktörer.

Resultat: 12 aktörer har genomfört åtgärden. 17 aktörer har påbörjat åtgärden, varav 8 har genomfört den till mer än hälften.

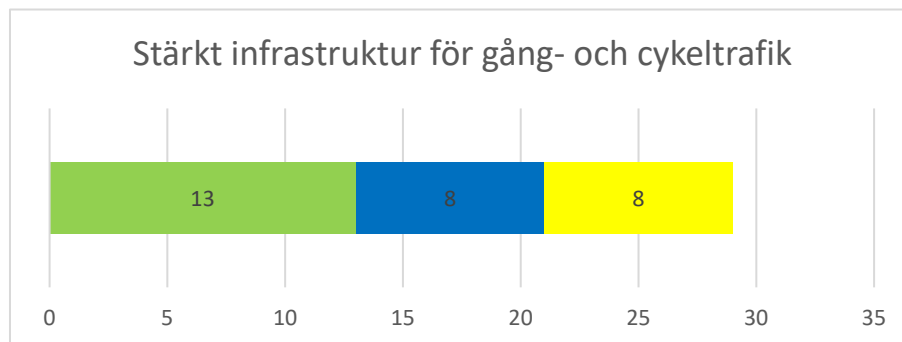
Exempel på insatser: gratis seniorbiljetter, gratis biljetter för skolungdomar, pendlarparkering. Förbättring av framkomlighet, linjenät, turtäthet, restider, komfort och hållplatsutformning. Utbyggnad av järnväg, cykelparkeringar, cykelgarage och cykelbanor i anslutning till kollektivtrafik, införande av elbussar, uppmaning till bilpool vid nybyggnation.

Tillgänglighetsanpassade hållplatser, superbuss hållplats. Nya tågstationer. Ny pågatåglinje. Spårvagn. BRT (Buss Rapid Transport) system. Snurringen, avgiftsfri linjebuss. Kollektivtrafik prioriteras i samhällsplanering/Översiktsplan. Busskörväg. Strikt parkeringsnorm framtagen.

Exempel på utmaningar för genomförande: sparkrav som tvingar ned turtäthet, avsaknad av grundläggande kollektivtrafikstruktur, resursbrist för genomförande av åtgärder.

Coronaeffekter: stort tapp i kollektivtrafiken under pandemin, nedlagda kollektivtrafiklinjer.

1.6 Stärkt infrastruktur för gång- och cykeltrafik

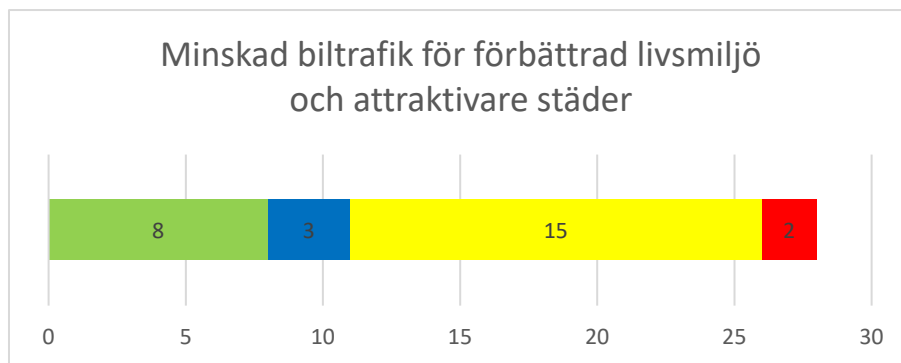
Huvudaktör: kommuner, Region Skåne.

Resultat: 13 aktörer har genomfört åtgärden och 16 har påbörjat den, varav 8 har genomfört den till mer än hälften.

Exempel på insatser: cykelparkering och -service i anslutning till kollektivtrafik, analog och interaktiv cykelkarta, trafikstrategi och -plan, trafiksäkrande av gång- och cykelvägar i närhet av skolor, avsmalnade tätortspassager, cykelpool/ lånecykelsystem, sänkta bashastigheter, uppmuntra till reducerat behov av bilparkering i planarbete, lånecykelsystem, tätortsförbundna cykelvägar. Statliga cykelvägar inom Cykelvägsplan för Skåne. Standardhöjningar av starka stråk. Planeringsstöd, t.ex. klassning av vägnätet i Skåne utifrån dess cykelbarhet. Nya strategier för stärkt infrastruktur av gång- och cykel i översiktsplan. Enkätundersökning för att förbättra transportvägarna mellan skola och hem. Anställda uppmanas att cykla i tjänsten och till och från arbetet. Cykelöverfarter. Fördubbling av hyrcykelsystem. Sommargata. Trafikantveckan. Cykelhuvudnätet högsta prioritet vid vinterväghållningen. Drift av nationella cykelleder. Dialog med allmänheten om cykelvanor och önskemål. Kartläggning av cykelvägars kvalitet och användningsgrad samt viktiga målpunkter. Gratisutlåning av elcyklar.

Exempel på utmaningar för genomförande: detaljplan som saknar utrymme för kommande infrastrukturåtgärder, avsaknad av ställningstagande och prioritering för utbyggnad av cykelinfrastruktur, saknar resurser och kompetens, cykelvägar prioriteras inte i det statliga nätverket.

1.7 Minskad biltrafik för förbättrad livsmiljö och attraktivare städer

Huvudaktör: kommuner.

Resultat: 8 aktörer har genomfört åtgärden och 18 har påbörjat den varav 15 har genomfört till mindre än hälften. Två aktörer har inte påbörjat åtgärden.

Exempel på insatser: Utökad parkeringsövervakning, parkeringsstrategi, parkeringsplan och höjda avgifter. Avsmalnade tätortsportar, omdirigering av biltrafik förbi centrumgator, enkelriktning av gator, tidsbegränsad parkeringsplats, trafikstrategi för ökad andel gång- cykel- och kollektivtrafik, införande av gångfartsområde och sommargågata. Hastighetssänkning i tätort. Bilfria zoner, utbyggnad av gågatusystem, cykelgata, enkelriktning av gator i centrum. Satsningar på säkrare skolvägar. Tillgänglighetsanpassning av busshållplatser. Cykelparkeringar vid busshållplatser. Fartdämpningsåtgärder. Kollektivtrafikkörfält, tekniska lösningar för att gynna andra trafikslag än bilen. Omvandling av p-hus till mobilitetshus. Elbilsplatser. Förtätning och planläggning för nya bostäder i kollektivtrafiknära lägen.

Exempel på utmaningar för genomförande: avsaknad av beslut för åtgärder, avgiftsfri och oreglerad parkering. Otillräcklig kollektivtrafik. Trafikverket prioriterar inte cykelvägsutbyggnaden längs de statliga vägarna.

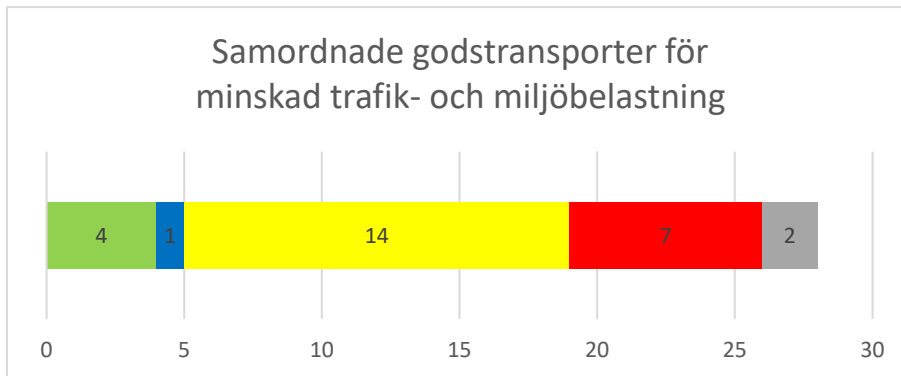
1.8 Samlat agerande för utbyggnad av järnvägen för gods- och persontrafik

Huvudaktör: Region Skåne, Trafikverket.

Resultat: G: Åtgärden är genomförd helt eller i huvudsak, alternativt pågår kontinuerligt. Ej relevant enligt Trafikverket eftersom arbetet bedrivs ur ett nationellt perspektiv.

Exempel på insatser: Analyser över åtgärder för ökad kapacitet i spår som bangårdar/noder genomförs i samverkan med flera aktörer. Olika forum för samverkan, t.ex. godsnätverk och tågsamverkan, åtgärdsvalsstudier. Utredningar om utbyggnad av höghastighetsjärnväg. Ny persontågstrategi för Skåne 2020-2040. Genomförd studie om utveckling av godstransporter på järnväg.

1.9 Samordnade godstransporter för minskad trafik- och miljöbelastning

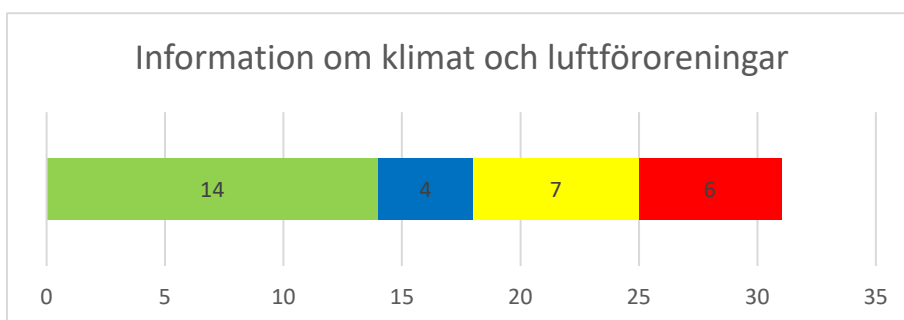
Huvudaktör: kommuner.

Resultat: 4 aktörer har genomfört åtgärden och 15 har påbörjat den, varav 14 har genomfört till mindre än hälften. 7 aktörer har inte påbörjat åtgärden. Två aktörer anger att åtgärden inte är relevant för dem.

Exempel på insatser: klustersamverkan vid kommunal samordnad varudistribution, biogas- och eldrivna måltidstransporter, samordnad varudistribution i city, samordnad varudistribution för livsmedel. Miljözon. Insatser för cykelfrakt. Pilotprojekt för samlastning. Kommunal omlastningscentral med tillfällig lagring gällande hushållsavfall. Gods nätverk. Projektet Transparenta Transporter, Förstudie om godslogistik i city. Rapporten Framtidens handel med handlingsplan. Forskningsprojektet Innovativa lösningar och strategisk förändring för fossilfria godstransportsystem. Förstudieprojekt. Småtransporter i samband med postrundan.

Exempel på utmaningar för genomförande: avsaknad av systematiskt och strategiskt arbete, inget konkret agerande för samdistribution, avsaknad av miljözoner och insatser för att minska godstransport. Ingen kravställning på externa leverantörer för miljövänliga fordon, pausade åtgärder på grund av resursbrist. Samordnad varudistribution infördes 2013 men avvecklades igen under 2020.

1.10 Information om klimat och luftföroreningar

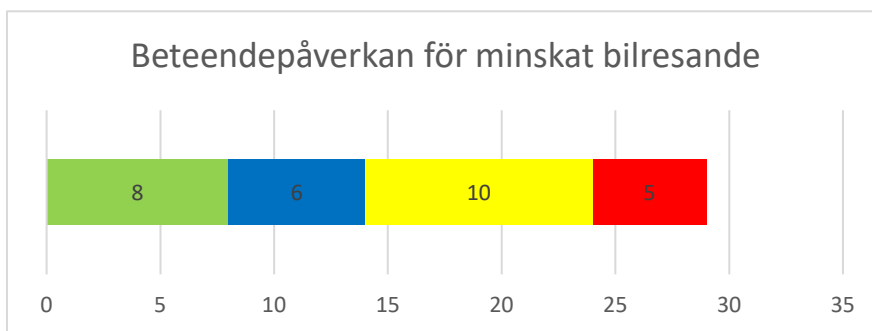

Huvudaktör: Länsstyrelsen, kommuner, Region Skåne, Energikontoret Skåne.

Resultat: 14 aktörer har genomfört åtgärden och 4 har genomfört den till mer än hälften, medan 7 aktörer påbörjat åtgärden. 6 aktörer har inte påbörjat åtgärden.

Exempel på insatser: föreläsningar för bostadsrättsföreningar, informationsinsatser mot företag. Luftmätningar i realtid på webbplats. Publicering av årlig luftrapport, Earth Week-event, informationsinsatser mot förtroendevalda och för allmänhet om hållbart resande, informationskampanj "Tänd i toppen", kampanjer med tips, information och utställning för allmänheten om klimatförändringar. Kampanj med fokus på pollen. Hälsöfrämjande samhällsplanering - syfte att tillgängliggöra kunskap om luftföroreningar samt andra miljöhälsosfaktorer. Energitinget Skåne. Klimatfrågan lyfts i plansammanhang, samråd och i dialog med näringsliv och fastighetsägare. Skyfallsnätverk. Arbete i vattenråden kring minskade metanutsläpp från naturmarker, rådgivning för jordbruk i tillsynen. Klimatalliansen. "Miljölägesdagen". Bilfria "Sommargator" med informationsskyltar om utsläpp. Löpande informationsinsatser samt rådgivning för hållbara transporter inom ramen för energirådgivningen. Aktiviteter under ämnet FN:s hållbarhetsmål. Europeiska trafikantveckan Koldioxidbudget kommunicerats på hemsidan, internt och i dialogmöten.

1.11 Beteendepåverkan för minskat bilresande

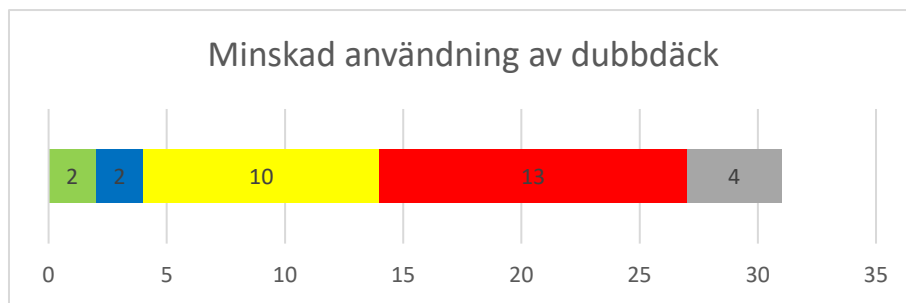
Huvudaktör: Länsstyrelsen, kommuner, Region Skåne, Energikontoret Skåne.

Resultat: 8 aktörer har genomfört åtgärden och 16 aktörer har påbörjat åtgärden. 5 aktörer har inte påbörjat åtgärden.

Exempel på insatser: utlåning av elcyklar, deltagande i Europeiska trafikantveckan, förmåncyklar till anställda och införande av fordons-, rese- och mötespolicy. Projektet REDI, satsningar för distansarbete, cykelskola för vuxna. Marknadsföring av kollektivtrafik. Nya cykelvägar och förbättrad infrastruktur för cykelvägar. Klimatväxlingsmodell för anställda. Satsningar på distansmöten. Resvaneundersökning. Förbättrad kollektivtrafik. Bilpooler vid nybyggnation. Provkörning elbilar. Mobilitet på tvärs. Cykelpendlingstävling. LundaMaTs. Malmö Works. Cykelbibliotek.

Exempel på utmaningar för genomförande: lågintensiva managementåtgärder, avsaknad av beteendepåverkansinsatser, beslutsunderlag som saknar påföljande insatser, covid-restriktioner.

1.12 Minskad användning av dubbdäck

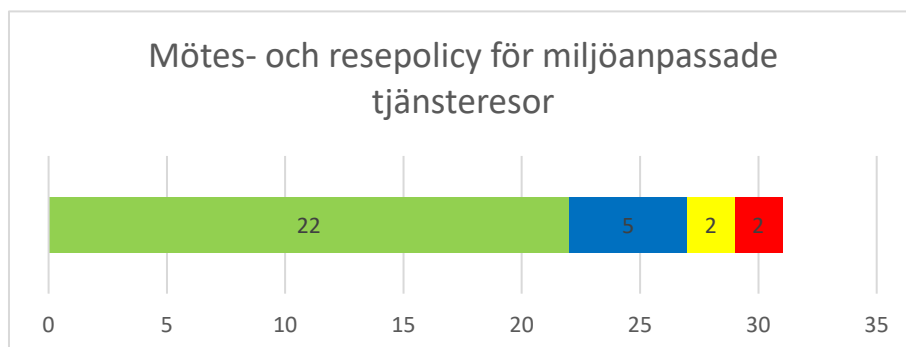
Huvudaktör: kommuner, större offentliga och privata arbetsgivare.

Resultat: 2 aktörer har genomfört åtgärden, medan 12 aktörer har påbörjat arbetet med åtgärden. 13 aktörer har inte påbörjat åtgärden. 2 aktörer anger att åtgärden inte är relevant för dem.

Exempel på insatser: energirådgivning utifrån energisynpunkt, kravställning vid inköp av tjänstefordon. Dubbdäck används endast i de fall det av säkerhetsskäl är nödvändigt.

Exempel på utmaningar för genomförande: avsaknad av fordonspolicy och lokala regleringar, olika verksamheter på landsbygd som kräver dubbdäck, avsaknad av informationskampanj. Andelen dubbdäck är låg i kommunen och effekterna bedöms vara minimala.

1.13 Mötes- och resepolicy för miljöanpassade tjänsteresor

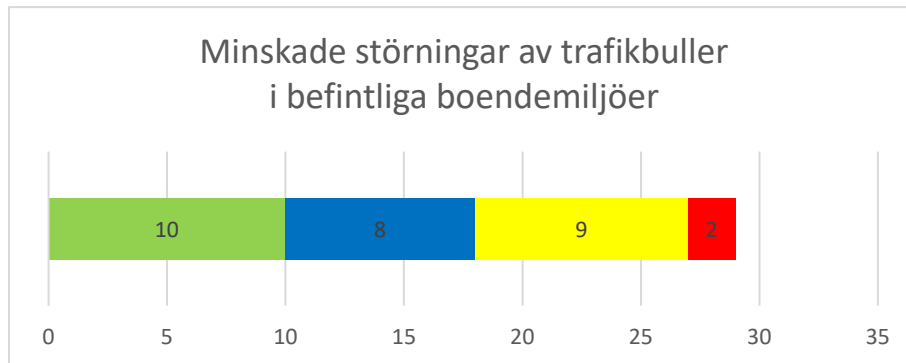
Huvudaktör: större offentliga och privata arbetsgivare.

Resultat: 22 aktörer har genomfört åtgärden och 5 har genomfört till mer än hälften. 2 aktörer har påbörjat åtgärden medan 2 aktörer inte har påbörjat den.

Exempel på insatser: policy för resfria möten, riktlinjer för resor, trafik och fordon. Resepolicy som värderar säkerhet och miljöaspekter högre än kostnadseffektivitet, undvikande av flygresor, klimatkompensering och klimatväxlingsmodeller. Resefria möten har blivit dominerande mötesform på grund av Corona. Långväga möten ersätts med digitala träffar. Miljövänlig bilpool och cykelpool. Projekten "Malmö Works", "Hållbara företagsresor" och Elbilslandet Syd erbjuder företag hjälp för hållbart resande.

Exempel på utmaningar för genomförande: svag implementering och efterlevnad av mötes-/resepolicy, avsaknad av policy. Arbetet med resepolicy avstannat på grund av resursbrist.

1.14 Minskade störningar av trafikbuller i befintliga boendemiljöer

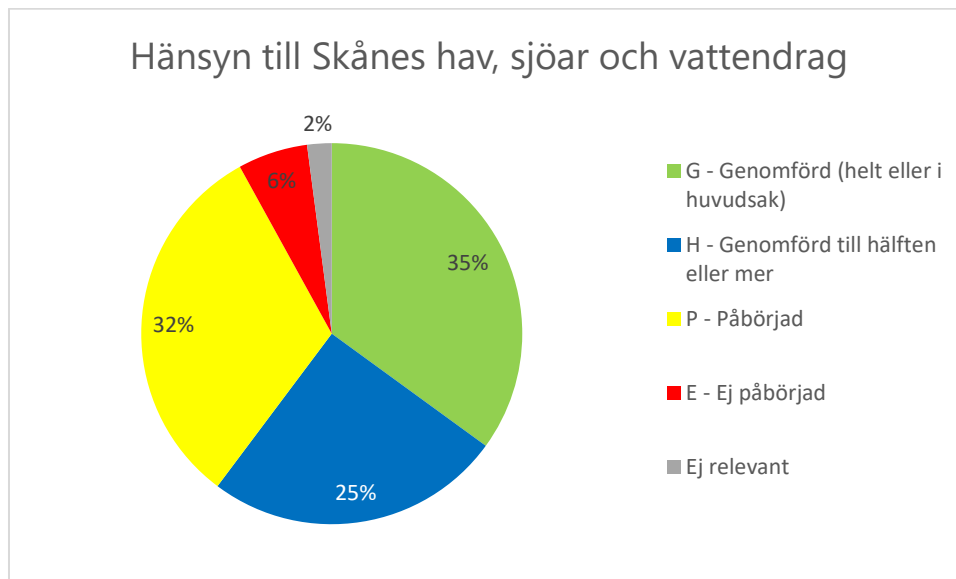
Huvudaktör: kommuner, Trafikverket, vägföreningar.

Resultat: 10 aktörer har genomfört åtgärden och 17 har påbörjat åtgärden. 2 aktörer har inte påbörjat åtgärden.

Exempel på insatser: Bullerpolicy, bullerutredning i anslutning till detaljplan och bygglov, bullervallar kopplade till riktvärden, bullerkarta, bullervallar anläggs eller höjs i utsatta områden, bullerkartläggning inkorporerad i kommunens GIS, hänsyn i planläggning till buller i enlighet med PBL och MB, bidrag för bullerdämpande åtgärder, hastighetssänkning. Sänkning av järnväg. Goda ljudmiljöer skapas med hjälp av akustisk design. Pilotprojekt med till exempel bullerdämpande tegelmurar. Åtgärder för att bullerdämpa skolor, vårdboenden och närparker. Avtal med Försvarsmakten avseende skjutfält. Bullerskyddsåtgärder vid ombyggnation av väg. Kartläggning av bullerfria områden. Information om olika typer av buller på kommunens hemsida. Förbättrade bullerskydd längs E6.

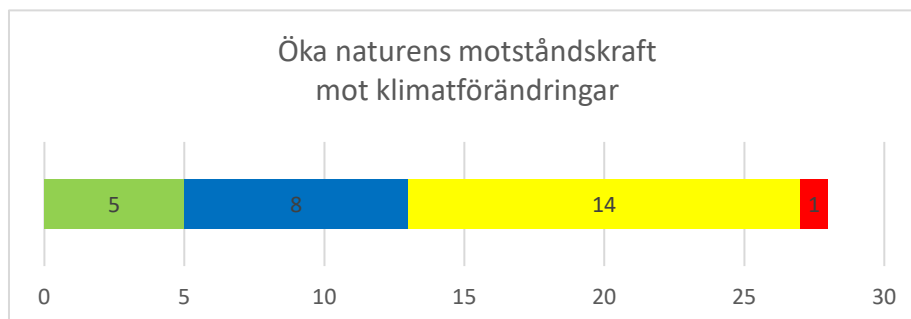
Exempel på utmaningar för genomförande: avsaknad av förebyggande arbete på befintliga bostäder, arbetsresurser och/eller föråldrad bullerkartläggning.

2. Hänsyn till Skånes hav, sjöar och vattendrag

Åtgärderna för utmaningen *Hänsyn till Skånes hav, sjöar och vattendrag* är genomförda till 35 procent. 57 procent av åtgärderna är påbörjade, varav 25 procent är genomförda till mer än hälften. 8 procent av åtgärderna är inte genomförda.

2.1 Öka naturens motståndskraft mot klimatförändringar

Huvudaktör: kommuner.

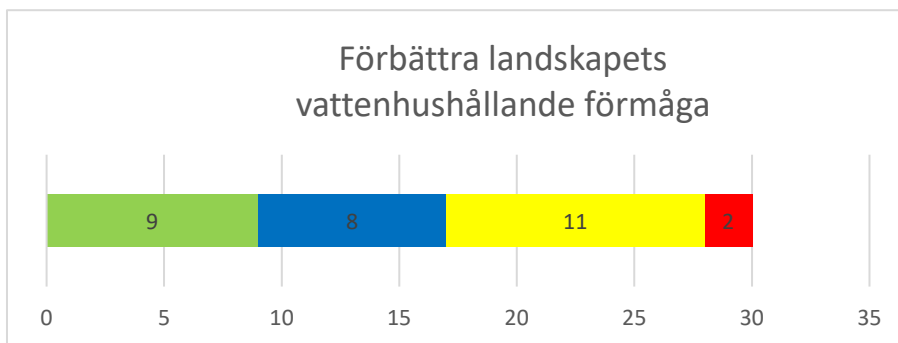
Resultat: 5 aktörer har genomfört åtgärden och 22 har påbörjat den, varav 14 till mindre än hälften. En aktör har inte påbörjat åtgärden.

Exempel på insatser: endast tillåtelse av ny bostadsbebyggelse i områden som är naturligt skyddade från översvämningsrisk, ej tillåtelse av ny bebyggelse i lågpunkter i landskapet, LIFE Coast Adapt-projektet, ekosystembaserad klimatanpassning, dagvattenplan, skyfallskartering och svämplananalys. Blågröna strukturer i översiktsplan, Kustförvaltningsplan. Klimatanpassning utmed vattendragen - återmeandring av vattendrag och svämplan. Grönska i städerna för att öka beskuggning. Tätortsnära grönområden bevaras och utvecklas. Ekosystemtjänster beaktas i skötselåtgärder. Raingardens. Sandstaket. Regional kustsamverkan. Fysiska åtgärder för dagvattenhantering. Vattenplan som hanterar exempelvis skyfall och havsnivåhöjning.

Åtgärdssamordnare. Markavrinningsmodell. Strategier och handlingsplaner för hantering av stigande havsnivåer och risker för översvämning.

Exempel på utmaningar för genomförande: brist på finansiering. Inget uppdrag att arbeta med klimatanpassning (avsaknad av politiskt beslut). Gällande vattendragen finns en tydlig metodik för klimatanpassning men arbete måste stärkas på övriga områden. En del fysiska åtgärder är vidtagna men som kustkommun behövs stora åtgärder framöver. Klimatanpassning är komplext och omfattande, ytterligare arbete behövs på området.

2.2 Förbättra landskapets vattenhushållande förmåga

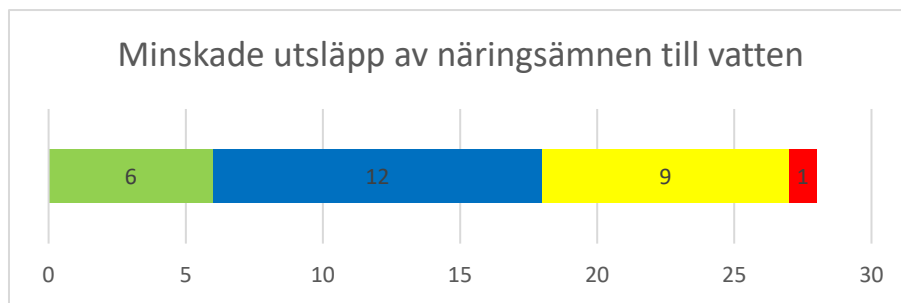
Huvudaktör: kommuner, Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen.

Resultat: 9 aktörer har genomfört åtgärden och 19 har påbörjat den. 2 aktörer har inte påbörjat åtgärden.

Exempel på insatser: aktivt arbete med vattenplan, användning av regional svämplananalys, anläggning och återställning av våtmarker, anläggning av dammar, tvåstegsdiken. Värnar om svämområden i planprocessen, användning av mjukvarorna Scalgo Live och MIKE, beaktande av ekosystemtjänster med särskilt fokus på fördröjning av dagvatten, ny bostadsbebyggelse endast tillåten i områden naturligt skyddade från översvämningsrisker, översvämnings- och skyfallskartering, vattenstrateg som hjälper markägare, inventering av platser för svämplan, åtgärder för att minska toppflöden i det kommunala dagvattensystemet, arbete för att minska erosionsproblematik, vegetation och topografi ska styra utformningen av bebyggelse. Svämplanrestauration-/etablering, återmeandring. Ny dagvattenstrategi. Minskad mängd hårdgjorda ytor. Skyfallsinventering. Kartläggning översvämningsytor. Fördröjningsytor för yt- och dagvatten, bevarar lågpunkter i landskapet. Dagvattenfördröjning som öppen hantering i stadsmiljö.

Exempel på utmaningar för genomförande: avsaknad av åtgärder för att bevara eller återskapa svämområden, avsaknad av vattenvårdsprogram, oklarhet kring definition av svämplan och översvämning. Låg rådighet över privat mark försvårar arbetet.

2.3 Minskade utsläpp av näringsämnen till vatten

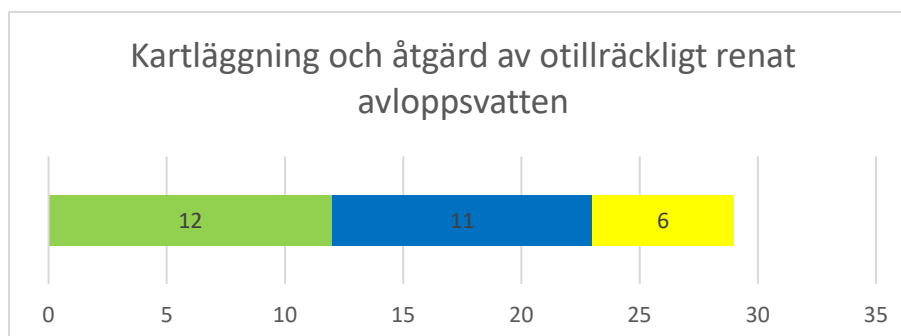
Huvudaktör: kommuner, verksamhetsutövare.

Resultat: 6 aktörer har genomfört åtgärden och 12 har påbörjat den och genomfört till hälften eller mer. 9 aktörer har påbörjat åtgärden men genomfört till mindre än hälften. En aktör har inte påbörjat åtgärden.

Exempel på insatser: Tillsyn av reningsverk, pumpstationer, dagvatten- och avloppsledningsnät, lantbruk, hästgårdar och "fritidsjordbruk", miljöfarliga verksamheter inom industri med fokus på utsläpp till spillvatten och dagvatten, växthus - med fokus på att minska läckage av både näringsämnen och växtskyddsmedel och enskilda avlopp. Förbättrat arbete i tidiga processer för exploateringsområden och i detaljplaner. Minskad bräddning av orenat vatten, löpande inventering av kända bräddpunkter och bräddmätningar. Återskapande av våtmarker och översilningsängar, fångstdammar, återmeandring, roterande tillsynskampanjer, miljögifter som en prioriterad punkt i provningar och tillsyn, reduktionsfiske, inventering av lantbruksverksamheter. Anläggning av våtmarker, ofta i samarbete med privata markägare. Månatlig provtagning på närsalter i vattendrag, tillsyn av ledningsnät, översyn av slamhantering. Vattenråd arbetar med bland annat samarbete, kunskapsspridning till markägare och verksamhetsutövare. Vinnova-projekt - uppsamling av tång för framställning av biokol. Försöksanläggning för odling och skörd av marina organismer. Stallgödselprojekt. Filter i dagvattenbrunnar i hamn.

Exempel på utmaningar för genomförande: avsaknad av medel och resurser för insatser. Samlad statistik över alla näringsläckagekällor saknas.

2.4 Kartläggning och åtgärd av otillräckligt renat avloppsvatten

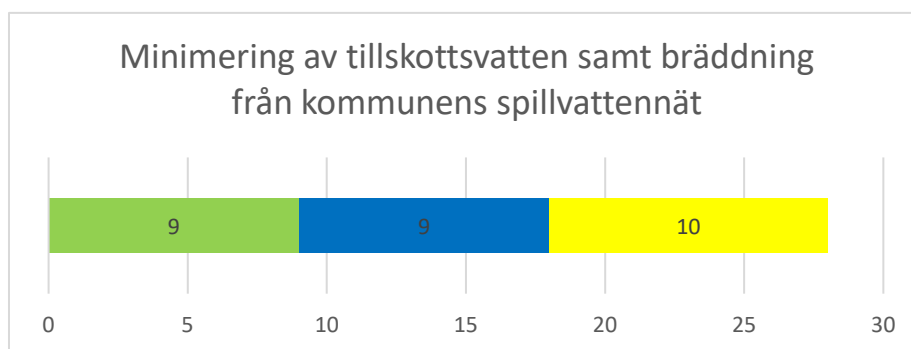

Huvudaktör: kommuner, Länsstyrelsen.

Resultat: 12 aktörer har genomfört åtgärden, 11 aktörer har genomfört den till hälften eller mer, medan 6 aktörer påbörjat åtgärden.

Exempel på insatser: inventering och tillsyn av avlopp, kravställning på fastighetsägare för åtgärder eller anslutning till kommunalt avlopp, anslutning av koloniområden till kommunalt avlopp, kravställning på anslutning i samband med bygglovsprövning, systematisk kontroll av alla fastigheter med enskild avloppsanläggning. Utredning av bebyggelse som inte omfattas av va-plan. Strategi för kartläggning och tillsyn av enskilda avlopp. Prövning för verksamheter med hushållsliknande spillvatten.

2.5 Minimering av tillskottsvatten samt bräddning från kommunens spillvattennät

Huvudaktör: kommuner.

Resultat: 9 aktörer har genomfört åtgärden. 19 aktörer har påbörjat åtgärden varav 9 till mer än hälften.

Exempel på insatser: införande av varningssystem och nya bräddningsmagasin, systematisk kartläggning av områden och effektiva metoder för att lokalisera källor, nya öppna dagvattensystem byggs där problemområden identifierats, bortkoppling av dikningsföretag från tätortens vatten, planering för avloppstunnel, renovering av ledningsnät, utbytesprogram för spillvattenledningar, dagvattenutredning, anläggning av öppna dagvattensystem, fastighetsägare och verksamheter åläggs att åtgärda felkopplingar. Dagvattenplaner. Ombyggnation av ledningsnätet från kombinerade ledningar till duplikata system. Löpande inventering av kända bräddpunkter och bräddmätningar. Renovering av pumpstationer för spillvattenavlopp.

Exempel på utmaningar för genomförande: Problematiken med tillskottsvatten är en utmaning som kommer att ta många år att få grepp om. Det krävs förmodligen att stora delar av ledningsnätet behöver förnyas innan någon påtaglig effekt kan påvisas. Åtgärdsplan för ledningar finns men svårt att uppnå svenskt vattens målsättning (150 års utbytestakt, Sjöbo ligger på ca 380 år).

2.6 Rådgivning till lantbruket

Huvudaktör: Greppa näringen.

Resultat: G: Åtgärden är genomförd helt eller i huvudsak, alternativt pågår kontinuerligt.

Greppa näringen erbjuder rådgivning anpassad efter enskilda gårdars förutsättningar. År 2017 påbörjades rådgivningen om underhåll av öppna diken och under 2020 startade rådgivning Miljövänlig hästhållning.

2.7 Åtgärder för att stärka ålbeståndet

Huvudaktör: Länsstyrelsen.

Resultat: G: Åtgärden är genomförd helt eller i huvudsak, alternativt pågår kontinuerligt.

Exempel på insatser: Utsättning av ål. Färre vattenkraftverk och krav på förbivandringslösningar. Fisket stoppat sedan november 2018. Ålfisket på Åhuskusten är utsett till ett immateriellt kulturarv. Krav ställda på ökade insatser för att stärka ålbeståndet.

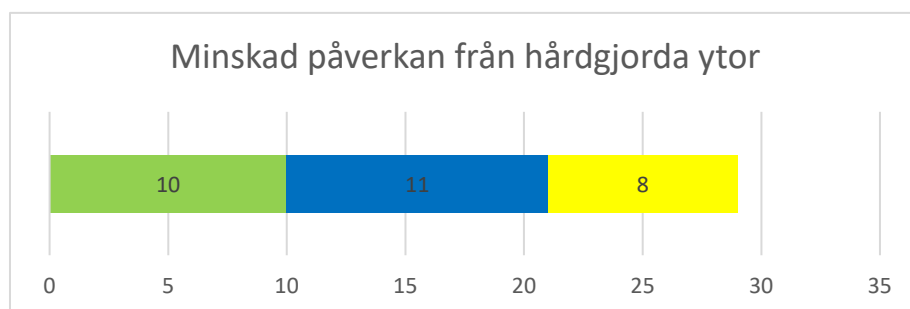
2.8 Minskad miljöpåverkan från vattenkraften

Huvudaktör: Länsstyrelsen, vattenkraftsägarna.

Resultat: G: Åtgärden är genomförd helt eller i huvudsak, alternativt pågår kontinuerligt.

Exempel på insatser: Åtgärdsarbetet beskrivs på Länsstyrelsens webb inom vattenmyndigheternas åtgärd 5. Det finns excelfiler och GIS-skikt som visar prioritering på objektnivå. Policydokument som beskriver arbetssätt och prioriteringsgrunder. Nationell plan för miljöanpassning av vattenkraften. Tillsynsinsatser och prövning (delåtgärd B) pågår kontinuerligt men mycket arbete återstår.

2.9 Minskad påverkan från hårdgjorda ytor

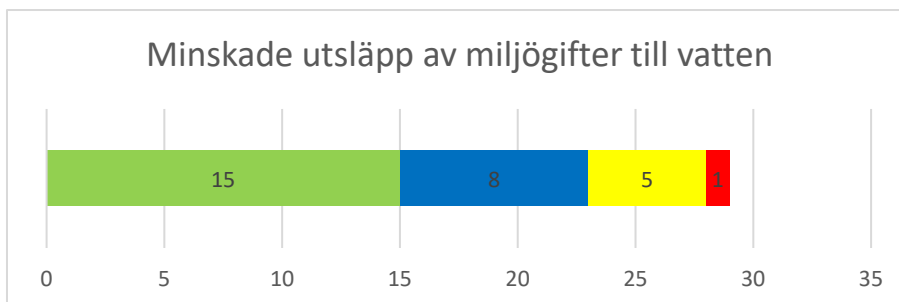
Huvudaktör: kommuner, Trafikverket.

Resultat: 10 aktörer har genomfört åtgärden och 19 har påbörjat den, varav 11 till mer än hälften.

Exempel på insatser: yttrande i planärende med betoning på vikten av fördröjning och rening av dagvatten, småskalig dagvattenrening i form av svackdiken, regnbäddar, gröna tak, fördröjningsdammar, biokolsbäddar och biofilter. Prioritering av höjdsättning av gator och hårdgjorda ytor samt fördröjningsmagasin för dagvatten vid exploatering av nya områden, minimering av hårdgjorda ytor i planprocess, utredningsarbete kring dagvattenhantering ingår i detaljplaner. Uppmaning till externa aktörer att i större uträkning bidra till eget omhändertagande av dagvatten inom egen fastighet, användning av lokal dagvattenhantering vid nyexploatering, dagvattenstrategi och dagvattenplan. Våtmarker uppströms tätorter. Kartläggning befintlig grönstruktur som har betydelse för vattenrenande/fördröjande funktion. Ekosystemfunktioner beräknas och kvantifieras, kopplat till vattenkretslopp. Dagvattenplaner och riktlinjer i översiktsplanen. Grönblåa stråk vid exploatering för att fördröja och näringsreducera dagvatten samt fungera som rekreativstråk. Krav vid nya detaljplaner att dagvatten ska hanteras genom ett trögt system och att stora hårdgjorda ytor bör undvikas. Dagvattenanläggningar och dagvattendammar. Genomsläppliga markbeläggningar.

Exempel på utmaningar för genomförande: svårighet att följa upp åtgärden, förekomsten av hårdgjorda ytor har ökat snarare än minskat. Ett större fokus på rening av dagvatten behöver dock komma till stånd framöver eftersom det saknas i dagsläget.

2.10 Minskade utsläpp av miljögifter till vatten

Huvudaktör: kommuner, Länsstyrelsen.

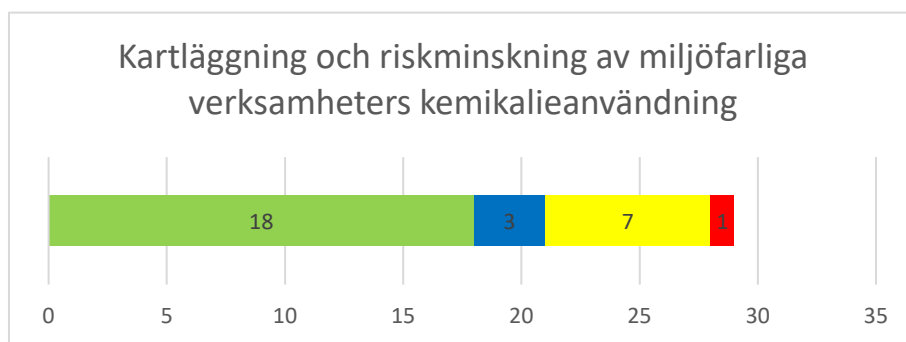
Resultat: 15 aktörer har genomfört åtgärden och 13 har påbörjat den, varav 8 genomfört åtgärden till hälften eller mer. En aktör har inte påbörjat åtgärden.

Exempel på insatser: utökad tillsyn för läckage av miljögift från växthus, begäran om kemikalieförteckning vid provning av miljöfarlig verksamhet, karta över dag- och spillvattenledningar för utsläppspunkter, utökad tillsyn med checklista och kravställning på rening och kontroll hos verksamheter som har utsläpp till vatten, krav på biltvättar att använda miljöklassade tvättmedel samt provtagning av avloppsvatten. Strategiskt arbete med områden som är MIFO-klassificerade i klass 1 och 2. Kontroll, undersökningar och åtgärder av gamla nedlagda deponier och provtagning i gamla tegelbruksdammar. Uppströmsarbete - delaktighet i verksamheters remissärenden, aktiv provtagning i ledningsnätet samt löpande information till hushållen. Riktvärden för föroreningsutsläpp till dagvatten tillämpas i remissärenden samt vid nyexploateringar. Kommunen avstår kemisk bekämpning. Krav på att miljöfarliga verksamheter ska ha tillgång till tätningar för att kunna blockera dagvattenbrunnar vid utsläpp. Kontroll av

bekämpningsmedelsanvändning, uppföljning av sprutjournaler, dialog med LRF, minimera spridning av slam på jordbruksmark, tillsyn i fält på lantbruk. Prioritering av förorenade områden i närheten av vattenförekomster. Handlingsplan för förorenade områden. Arbete med att fördröja och rena dagvatten. Provtagningar inom tillsynen på växthusen för att klargöra nuläget. Tillsyn av avfallsanläggningar så att avfall förvaras på hårdgjorda ytor, under tak, frostfritt etc. Branschorganisationen Svenskt vatten är aktiva med att sprida kunskap. Prioritering av verksamheter med stor känd eller befarad miljöpåverkan i tillsyn. Vattenfokus i prövning och tillsyn. Kemikalieplan med bland annat åtgärder som rör giftfri skötsel och förvaltning av kommunens mark. Projektet "Österlens sköna vattendrag". Revaq-certifierat slam.

Exempel på utmaningar för genomförande: avsaknad av tillsyn, vanligt med avfallsanläggningar utan dagvattenrening.

2.11 Kartläggning och riskminskning av miljöfarliga verksamheters kemikalieanvändning

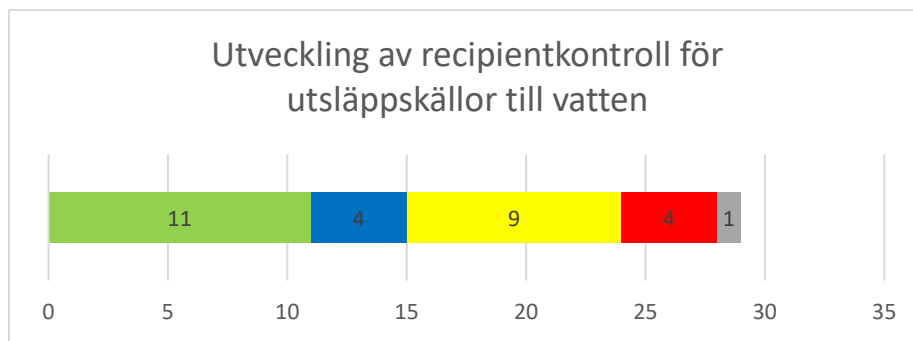

Huvudaktör: kommuner, Länsstyrelsen, verksamhetsutövare.

Resultat: 18 aktörer har genomfört åtgärden och 10 har påbörjat den, varav 7 till mindre än hälften. En aktör har inte påbörjat åtgärden.

Exempel på insatser: Kemikaliehantering och produktval är en stående punkt i all prövning och tillsyn enligt miljöbalken. Tillsyn för kemisk industri baserad på specifik checklista för systematiskt utfasningsarbete, begäran om utökad kemikalieförteckning och beaktande av produktvalsprincipen vid prövning, användning av digitala verktyget Envomap för kartläggning av verksamheter med processvattenutsläpp till reningsverk, krav på utfasning och riskhantering av farliga ämnen enligt kandidatförteckning och produktvalsprincipen, lokala kemikalieplaner. Digitalt system med register över kemikalieanvändning. Regionala projekt gällande farliga kemikalier. Deltagande i kemikalienätverket.

2.12 Utveckling av recipientkontroll för utsläppskällor till vatten

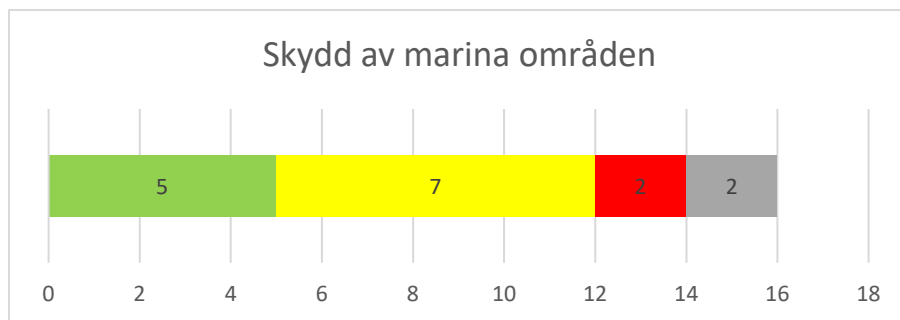
Huvudaktör: kommuner, Länsstyrelsen.

Resultat: 11 aktörer har genomfört åtgärden och 13 har påbörjat den varav 9 till mindre än hälften. 4 aktörer har inte påbörjat åtgärden och en aktör anger att åtgärden inte är relevant för dem.

Exempel på insatser: redovisning av reningsverks andel av fosfor- och kväveutsläpp i recipientkontrollrapporter, årlig utvärdering av kontrollprogram inom vattenråden. Projekt med utökad provtagning för att få en bild av nuläget, som kan ligga till grund till förändringar i krav på verksamheter och på vilka ämnen som ska ingå i recipientundersökningarna. Projekt för att ta fram underlag om olika anläggningar som kommer att användas vid riktad tillsyn mot prioriterade företag. Nationellt projekt (Full koll på våra vatten) drivs av vattenmyndigheterna och ska ge underlag för länens vidare arbete. Enskilda verksamheter har förelagts om provtagning på avloppsvatten. Recipientkontrollprogram utvecklas, utvärderas och genomförs avseende såväl kemiska som biologiska parametrar av vattenråden. Verksamheter och företag har egna kontrollprogram, framför allt B-anläggningar. Undersökningar som kompletterar recipientkontrollprogrammen har genomförts bland annat provtagningar av PFAS, tiamin, nodularin och bromfenoler samt analys av algtoxiner i blåmussla i Hanöbukten.

Exempel på utmaningar för genomförande: krävs en regional samordning på recipientnivå, recipientkontrollprogram med kontinuerliga vattenanalyser, saknar utvärdering av resultaten, kommunala dagvattenutsläpp ingår ej i miljöövervakning, behov av strategi på nationell nivå för att möjliggöra insatser på lokal nivå, behov av konkret tillsynsvägledning, ekonomiska medel och betalningsvilja saknas.

2.13 Skydd av marina områden

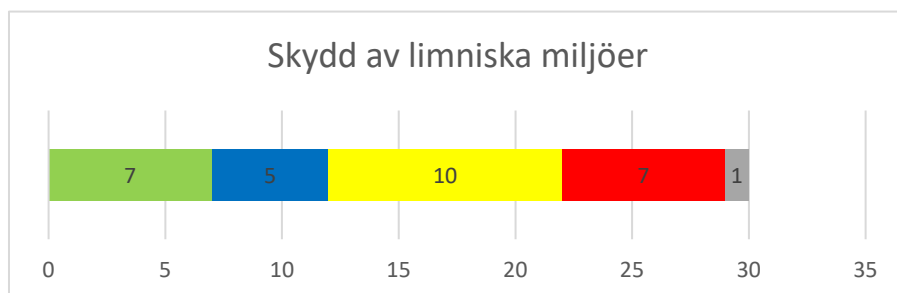
Huvudaktör: kommuner, Länsstyrelsen.

Resultat: 5 aktörer har genomfört åtgärden och 7 har påbörjat den till mindre än hälften. 2 aktörer har inte påbörjat åtgärden och två aktörer anger att åtgärden inte är relevant för dem.

Exempel på insatser: marina reservat med årligt övervakningsprogram av bottenfauna, utpekning av ESKO i översiktsplanen, marina Natura 2000 områden. Beslut om en "Marin strategi för skydd och förvaltning av marina resurser i Västerhavet". Regeringsuppdrag för att utreda möjligheterna till marint områdesskydd i Öresund. Nya områdesskydd: Natura 2000-områden för tumlare, marina reservat, Havet kring Ven (Natura 2000), Skabbarevet (djurskyddsområde) och kommunala reservat. Fiskeregleringar för funktionellt skydd i skyddade områden. Handlingsplaner för Östersjön och Bottenviken, nationellt ramverk för områdesskydd i marina miljöer. Inventering av grunda bottenar samt kontrollprogram för provtagning på vattenlevande organismer. Föreslagna naturreservat i kust- och havsplan. Öresundsvattensamarbetet. FÖP Havsplan med förslag på utredningsområden för marina natur-/kultur-reservat.

Exempel på utmaningar för genomförande: Vidare åtgärder är pausade då marinbiologtjänsten strukits ur gällande budget. Framtida utredningar av de marina förutsättningarna i samband med etablering av flera vindkraftsanläggningar till havs kan visa att fler marina områden måste skyddas eller fredas.

2.14 Skydd av limniska miljöer

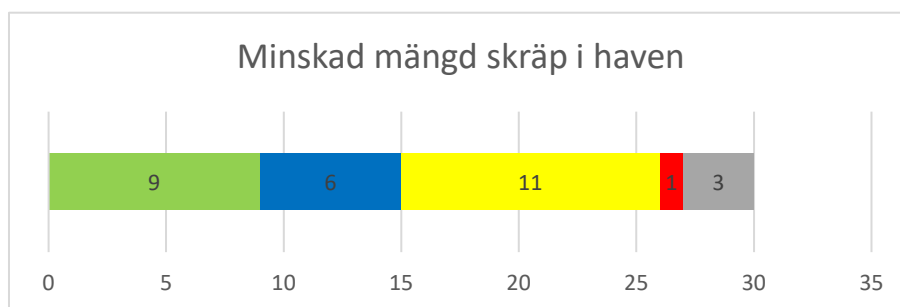

Huvudaktör: kommuner, Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen.

Resultat: 7 aktörer har genomfört eller jobbar kontinuerligt med åtgärden och 15 aktörer har påbörjat den, varav 10 till mindre än hälften. 7 aktörer har inte påbörjat åtgärden och en aktör anger att åtgärden inte är relevant för dem.

Exempel på insatser: redovisning av värdefulla limniska miljöer i översiktsplan, arbete för att peka ut och inspirera markägare att skydda värdefulla limniska miljöer, återmeandring, anläggande av nya våtmarker, rivning av kvarndämme och vandringshinder, utplacering av lekgrus och död ved, biotopförstärkande åtgärder, kravställning i tillsyn på att verksamheter nära känsliga vattendrag vidtar extra försiktighetsåtgärder såsom ekologisk odling och gödslingsfria zoner. Användning av Naturvårdsprogram som verktyg för att prioritera skyddsvärda områden. Skydd av musselförande vatten. Revidering och översyn av befintliga bevarandeplaner för skånska Natura 2000-områden pågår inför prövningarna i nationella planen för moderna miljövillkor för vattenkraften (NAP). Områden lämpade för reservatbildning utpekade i översiktsplan. Limniska miljöer är skyddade som naturreservat eller i detaljplan. Reduktionsfiske. LONA-bidrag för restaurering av vattendrag, strandängar som betas med mera. Rönneåprojektet. Anläggning av dammar. Skyddszoner längs vattendrag - spridningskorridorer för växter och djur. Arbete genom bland annat vattenråden med att sprida information, förbättra vattenkvaliteten, öka landskapets vattenhushållande förmåga, anläggning av våtmarker, svämplan, återmeandring, flödesdämpning och bidra till ökad biologisk mångfald.

2.15 Minskad mängd skräp i haven

Huvudaktör: kommuner, Region Skåne, Länsstyrelsen, frivillig-/intresseorganisationer.

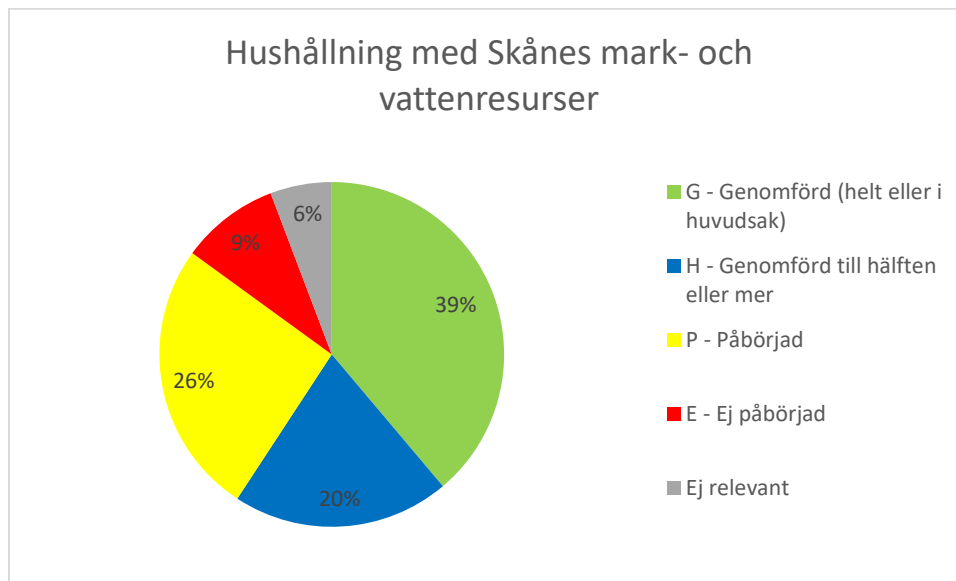
Resultat: 9 aktörer har genomfört eller jobbar kontinuerligt med åtgärden. 17 har påbörjat den varav 11 till mindre än hälften. En aktör har inte påbörjat åtgärden och tre aktörer anger att den inte är relevant för dem.

Exempel på insatser: förebyggande renhållning, sopkärl vid badplatser och hamnar, grönytor och i tätorter. Skräpplockning i allmänna miljöer inkl. allmänna badplatser, samordning av strandstädning, deltagande i projektet "Tänk om plast", föreläsningar samt plastseminarium, upprättande av dokument "Plastprogram för Skåne", KIMO plastpolisen, kommunikationskampanj "Vem vill du bada med?", test av en plastdammsugare för kanal, Brunnsfilter vid konstgräsplaner, utfasning av konstgräsplaner och gummiastfalt, bärning av spökgarn från vrak tillsammans med lokala entreprenörer. Utvecklingsprojektet "GhostGuard". Städinsatser tillsammans med idrottsföreningar, skolor och allmänhet, bidrag beviljats för strandstädning, fullskalig läkemedelsrening, Sea Bin installerad i hamn, tillsyn på

byggarbetsplatser nära vattendrag och kust för att minska nedskräpningsproblem. Havets dag, Håll Sverige Rent, skräpplockardagar, skräpkonstutställning. Studentuppsats om utsläpp av mikroplaster till Segeån., föreläsningar för skolor och allmänhet. Handlingsplan för att minska spridningen av mikroplaster och annat mikrokröp. Miljösamverkan Skåne i projekt att "Reducera mikroplast från konstgräsplaner och fallskyddsytor". Mätningar av mikroplast i havet och i sötvatten. Plastmätningar i fiskmagar. Bidrag till dykare för borttagning på vrak. Projektet "Läkemedel i vattenrecipienter - Hur prioriterar vi framtidens rening?". Marint Center i Simrishamn, Svenskt Marintekniskt Forum (SMTF). Arbete med att få bort plastkonfetti och ballonguppsläpp vid olika firande. Båttvätt för en renare miljö för fritidsbåtar. Filter i dagvattennätet från flexiclean som skall skydda havsmiljön vid regn.

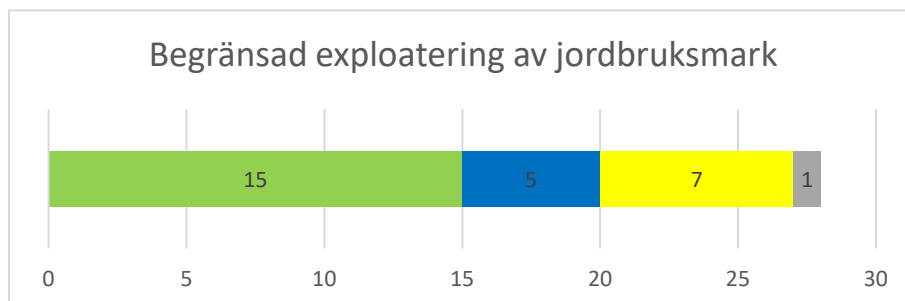
Exempel på utmaningar för genomförande: otydliga insatser för åtgärden, det är ingen prioriterad åtgärd, osäker finansiering.

3. Hushållning med Skånes mark- och vattenresurser

Åtgärderna för utmaningen *Hushållning med Skånes mark- och vattenresurser* är genomförda till 39 procent. 46 procent av åtgärderna är påbörjade, varav 20 procent är genomförda till mer än hälften. 15 procent av åtgärderna är inte genomförda.

3.1 Begränsad exploatering av jordbruksmark

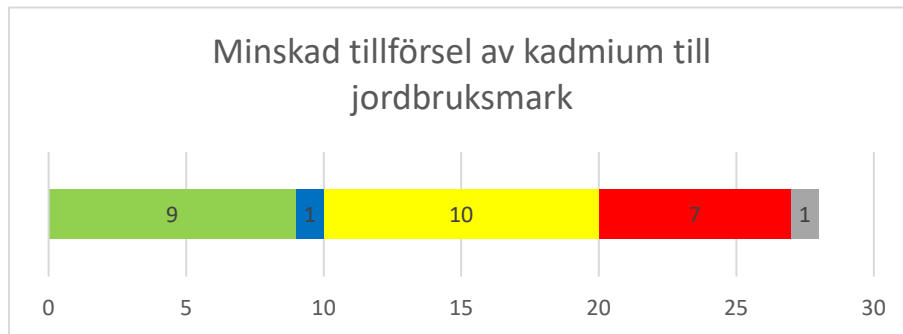
Huvudaktör: kommuner.

Resultat: 15 aktörer har genomfört eller arbetar kontinuerligt med åtgärden. 5 har genomfört åtgärden till hälften eller mer, medan 7 aktörer har påbörjat åtgärden. En aktör anger att åtgärden inte är relevant för dem.

Exempel på insatser: översiktsplan samt utbyggnads- och boendestrategi utgår från förtätningsprincipen, minska bebyggelse på jordbruksmark jämfört med föregående år i fördjupad översiktsplan, miljöbedöma översiktsplan genom MKB, miljöbedömningar gjorda av arbetsgrupp med expertis inom miljö- och planarbete, verka för att behålla naturvärden genom kompensering med ekosystemtjänster i de fall jordbruksmark tas i anspråk för bebyggelse. Tätheten på föreslagna utbyggnadsområden på jordbruksmark har höjts från gällande översiktsplan.

Exempel på utmaningar för genomförande: viktigt att synliggöra de konflikter och motstående intressen som uppstår vid exploatering på jordbruksmark liksom annan mark och redovisa vilka väsentliga samhällsintressen som eventuellt är godtagbara för att exploatera jordbruksmark, i detaljplaner tas endast hänsyn till varje enskilt projekt och miljöbedömningen har därmed ingen helhetssyn, bostadsförsörjning värderas som det mest väsentliga samhällsintresset att tillgodose. I kommuner med en stor andel jordbruksmark ligger i princip alla nya utvecklingsområden på jordbruksmark.

3.2 Minskad tillförsel av kadmium till jordbruksmark

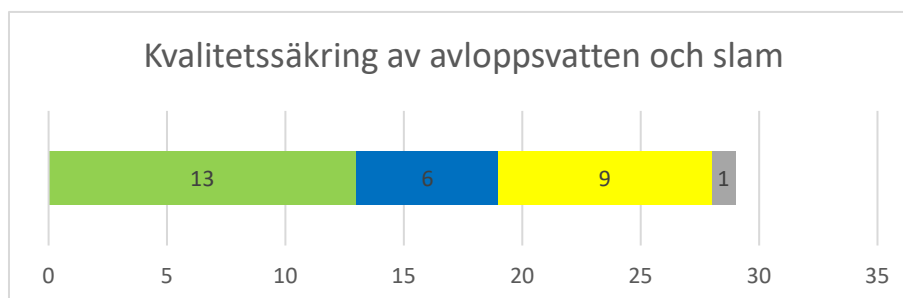
Huvudaktör: kommuner.

Resultat: 9 aktörer har genomfört åtgärden. En aktör har genomfört åtgärden till hälften och 10 har påbörjat åtgärden. 7 aktörer har inte påbörjat åtgärden och en aktör anger att åtgärden inte är relevant för dem.

Exempel på insatser: informationsinsatser om kadmium i samband med tillsyn, kontroll och krav på analys vid anmälan om spridning av slam eller tillförsel av nya jordmassor, kontroll av kadmiumtillförseln via aska som sprids på jordbruksmark, slam skickas till förbränning och deponitäckning istället för att läggas på jordbruksmark. Kemikalieplan med krav på arrendatorer för att minska miljögifter till mark och vatten. Förbud mot slam på åkermark i den mån det går.

Exempel på utmaningar för genomförande: att näringen har makten över frågan genom användningen av handelsgödsel, avsaknad av rådgivning och kunskap avseende kadmium-karteringar.

3.3 Kvalitetssäkring av avloppsvatten och slam

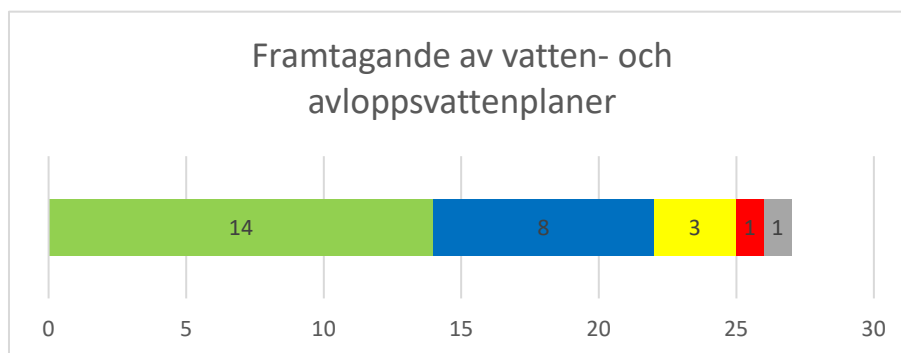
Huvudaktör: kommuner, Länsstyrelsen, avloppsreningsverk.

Resultat: 13 aktörer har genomfört åtgärden. 6 aktörer har påbörjat åtgärden till hälften eller mer, medan 9 aktörer har påbörjat den. En aktör anger att åtgärden inte är relevant för dem.

Exempel på insatser: kravställning på karakterisering av processavloppsvatten vid prövning och tillsyn av miljöfarlig verksamhet, tillämpning av policy för fordonstvättar i tillsynen. Extra reningssteg, till exempel biologisk eller kemisk rening finns på vissa biltvättar. Krav på intern rening av förorenat avloppsvatten istället för avledning till avloppsreningsverk, utfasning av särskilt farliga ämnen enligt kandidatförteckningen, kontinuerligt uppströmsarbete gentemot abonnenter anslutna till kommunalt VA, REVAQ-certifiering. Kontroll vid nyetableringar. Insatser för förbättrad slamavvattning. Processvatten som till exempel städvatten och vatten från däcktvätt lämnas för destruktion som farligt avfall. Krav på åtgärder som säkerställer att utsläpp från spill och olyckor inte kan nå spillvattennätet.

Exempel på utmaningar för genomförande: svårt och tidsödande att bedöma utsläppshalter och mängder och därmed kunna bedöma vilka effekter olika åtgärder har. En stor osäkerhet om vad som kommer att ske lagstiftningsmässigt.

3.4 Framtagande av vatten- och avloppsvattenplaner

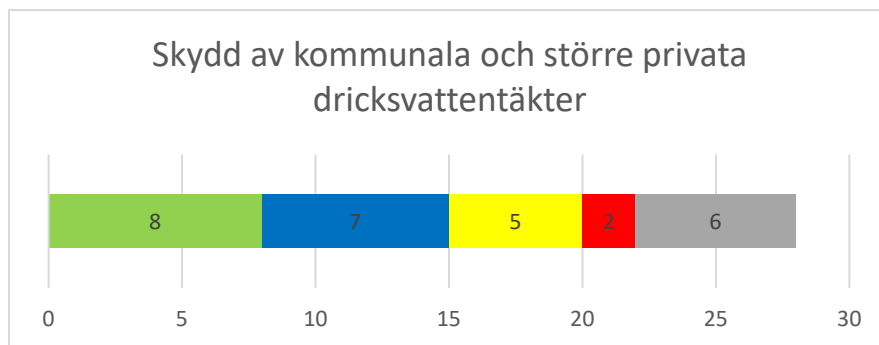

Huvudaktör: kommuner.

Resultat: 14 aktörer har genomfört åtgärden, 11 har påbörjat den, varav 8 har genomfört åtgärden till hälften eller mer. En aktör har inte påbörjat åtgärden och en aktör anger att den inte är relevant för dem.

Exempel på insatser: VA-plan, vattenförsörjningsplan, avloppsförsörjningsplan, dagvattenstrategi-/ policy, planer för spill- och dagvatten, framtagning av blåplan. Strategisk reinvesteringsplan för VA-ledningsnätet. Sjö- och vattendragsplan och översvämningssplan. Landsbyggsstrategier för utbyggnad av kommunalt VA.

3.5 Skydd av kommunala och större privata dricksvattentäkter

Huvudaktör: vattentäktsinnehavare, kommuner, Länsstyrelsen.

Resultat: 8 aktörer har genomfört åtgärden och 7 har genomfört den till hälften eller mer. 5 aktörer har påbörjat åtgärden. 2 aktörer har inte påbörjat åtgärden och 6 aktörer anger att den inte är relevant för dem.

Exempel på insatser: framtagning av vattenskyddsområden med tillhörande skyddsföreskrifter, förslag till nya vattenskyddsområden, revideringar av skyddsområden pågår, diskussioner med privata brunnsinnehavare om faraoanalys. Prospektering för nya uttagsbrunnar är genomförd.

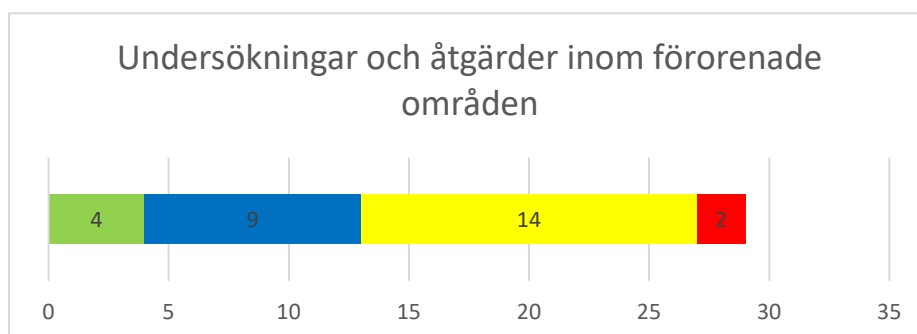
Exempel på utmaningar för genomförande: avsaknad av vattenskyddsområde och skyddsföreskrifter för ett antal uttagsbrunnar, potentiella ersättningskrav från berörda markägare, behov av ny avgränsning och nya skyddsföreskrifter. Vattenskyddsområde och skyddsföreskrifter finns för merparten av kommunens vattentäkter men skyddsföreskrifterna bör dock i många fall uppdateras.

3.6 Säkerställande av god kvantitativ grundvattenstatus

Huvudaktör: Länsstyrelsen, SGU.

Resultat: G: Åtgärden är genomförd helt eller i huvudsak, alternativt pågår kontinuerligt, utifrån Länsstyrelsens ansvar. Ansvaret för det arbete som återstår ligger i huvudsak på SGU.

3.7 Undersökningar och åtgärder inom förorenade områden

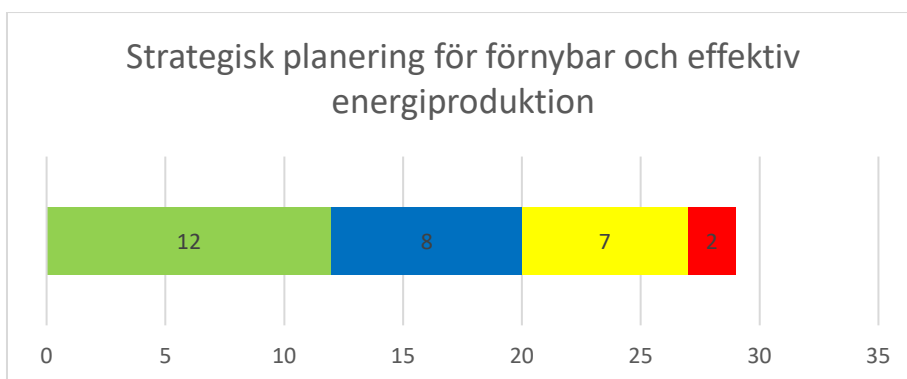
Huvudaktör: kommuner, Länsstyrelsen.

Resultat: 4 aktörer har genomfört åtgärden och 23 har påbörjat den varav 14 till mindre än hälften. Två aktörer har inte påbörjat åtgärden.

Exempel på insatser: utredningar för att hindra föroreningar från att spridas till hav, täckning av gammal avfallstipp, årlig provtagning i angränsande vattendrag, prioritering av tillsyn av objekt med MIFO-riskklass 1 och 2, användning av markspecialister, tillsynsvägledning. Grundläggande utbildning i förorenade områden (s.k. GRUF) till länets kommuner. Genomförande av workshops om inventering enligt MIFO fas 1 och om ansvarsutredningar. Nationellt vägledningmaterial för att stödja kommunernas strategiska arbete med egeninitierad tillsyn. Kartläggning, riskklassning och inventering av riskklass 1 och 2-objekt enligt MIFO. Kartläggning av PFAS-föroreningar. Undersökningar i samband med tillsyn och planarbete (exploatering). Sanering av riskklass 1 anläggning. Handlingsplaner för förorenade områden. Provtagning och åtgärder även genom vattenråden. Båtbottentvätt. Utbildning inom förorenad mark och massahantering. Riskområden identifierade i översiktsplanen.

Exempel på utmaningar för genomförande: att undersökningar ej utförs, avsaknad av strategiskt arbete och resurser. Den tid som skulle kunnat läggas på undersökningar där kommunen är tillsynsmyndighet läggs istället på ett MIFO-objekt 1 med PFAS-förorening där Forsvarsinspektören för hälsa och miljö (FIHM) är tillsynsmyndighet.

3.8 Strategisk planering för förnybar och effektiv energiproduktion

Huvudaktör: kommuner, Region Skåne, energibolag.

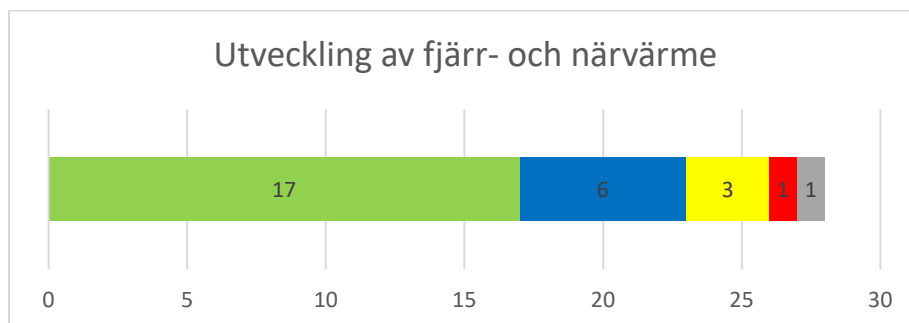
Resultat: 12 aktörer har genomfört åtgärden och 8 har genomfört den till hälften eller mer. 7 aktörer har påbörjat åtgärden. 2 aktörer har inte påbörjat åtgärden.

Exempel på insatser: framtagning av utbredningsområden för vindkraft och solenergi, samarbeten mellan flera kommuner för kartläggning av biogaspotential, deltagande i nätverken "100 % fossilbränslefritt Skåne" och "Fossilbränslefritt Skåne 2.0", utbyggnad av solcellsanläggningar på kommunal egendom, energistrategiska perspektiv i översiktsplan, energi- och klimatprogram och strategier, inventering av lämplighet för solcellsetablering, kostnadsfri anmälan för solceller och solpanel. Frågan om beteendeförändringar i elanvändning i översiktsplan. Projektet Det Robusta Helsingborg. Samverkan energibolag och fastighetsägare. Effektplan. Forum för berörda aktörer inom kommunen. Redovisning av faktiska

utbyggnadsområden för förnyelsebar energiproduktion i Vindkraftplanen och om möjligheter för ny teknik som vågkraft i havsplan. Förutsättningar för lokalisering av storskalig solelproduktion utreds. Utveckling av energiproduktion från biomassa beaktats i planeringen. Framtagning av solkarta.

Exempel på utmaningar för genomförande: avsaknad av strategisk planering för förnybar och effektiv energiproduktion, avsaknad av resurser för genomförande, avsaknad av förfrågningar angående nyetablering av vindkraft. Energiplaner behöver uppdateras. Konstateras i översiktsplan att vindkraft inte är möjligt. Kommun bedömer att bevarande av stora opåverkade områden bättre svarar mot en hållbar samhällsutveckling än exploatering av landbaserad vindkraft.

3.9 Utveckling av fjärr- och närvärme

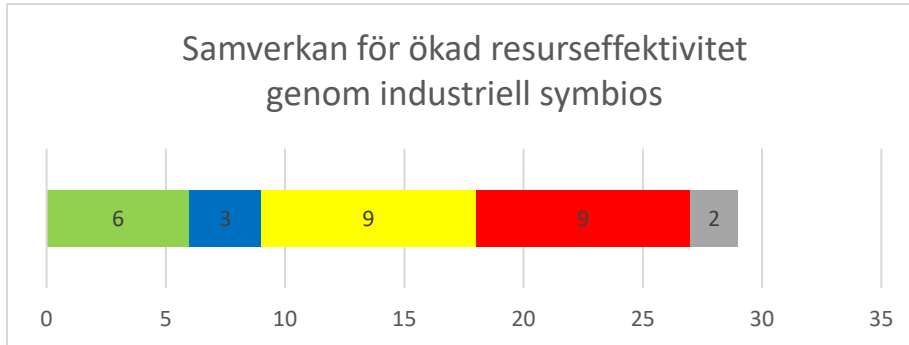
Huvudaktör: kommuner, energibolag.

Resultat: 17 aktörer har genomfört åtgärden och 6 har påbörjat den och genomfört till hälften eller mer. 3 aktörer har påbörjat åtgärden, medan en aktör inte har påbörjat den och en aktör anger att den inte är relevant för dem.

Exempel på insatser: sammankoppling med grannkommuner, naturgas ersatt av fjärrvärme för industrier, eldnning av avfall och flis, anslutning av restvärme från industrier, målsättning om 100 % förnybar fjärrvärme, inköp av 100 % biogas till gasuppvärmda fastigheter, deponigas för produktion av fjärrvärme. Klimatomställning Malmö (KLÖM), ett av 5 omställningsområden inom KLÖM är "Klimatneutral uppvärmning. Testborrhål för djupgeotermi borrhål för att utreda möjligheten till att utvinna värme från jordens inre. Askan som produceras återvinns och gödslar skogsmarker. Installation av ORC, Organic Rankine Cycle, för elproduktion genom att en turbin drivs av lågvärdig värme från biopannan. Sveriges första biokolraffinaderi, som även levererar fjärrvärme. Samarbete med företag och fastighetsägare för att hitta nya modeller för nyttjande av restvärme och geoenergi. Industriell restvärme, energiåtervinning i avfall och värme från avloppsvatten används för att producera fjärrvärmerna. Fjärrvärmeproduktionen helt grön. Utveckling av världens största lågtempererade fjärrvärmesystem baserat på restvärme (www.cooldh.eu). Översiktsplan anger att verksamheter och flerbostadsbyggnader i första hand ska placeras i anslutning till fjärrvärmesystemet. Fjärrvärmeverket har övergått till att bli biokolproducent.

Exempel på utmaningar för genomförande: avsaknad av fjärrvärmenät, avsaknad av rådighet för utbyggnad av fjärrvärme. Finna inga ekonomiska incitament att ansluta de mindre orterna utanför huvudorten.

3.10 Samverkan för ökad resurseffektivitet genom industriell symbios

Huvudaktör: Kommunförbundet Skåne, kommuner, Sustainable Business Hub, företag/industriparker.

Resultat: 6 aktörer har genomfört åtgärden och 12 aktörer har påbörjat den, varav 3 har genomfört den till mer än hälften. 9 aktörer har inte påbörjat åtgärden och två aktörer anger att den inte är relevant för dem.

Exempel på insatser: klusterskapande av innovativa företag, inspirationsmöten för företag kopplat till energieffektivisering och ökad hållbarhet, aktiviteter för lokala företag med syfte att skapa konkreta samarbeten kring projekt och produkter, nyhetsbrev, framtagning av förstudie för industriell symbios för biogas, digitalisering av tillsyns årsrapporter för en databas över restflöden att nyttja, utredning för att kunna ersätta dricksvatten i rena industriapplikationer med renat avloppsvatten från industri (tekniskt vatten). Konferensen Vattendagen 2019. Lokalt miljönätverk för företag. Spillvärme från industrier fasas in i kommunens fjärrvärmenät. Ny plattform för innovations- och småföretag i uppstart. Projekt om utnyttjande och utveckling av biokol ur grönrätter från jordbruk, våtmarksrens samt tångrens. Utveckling av världens största lågtempererade fjärrvärmenät där restvärme tas till vara för olika ändamål. "Rest till Bäst" tillvaratar organiska restflöden för biokolsproduktion. FN:s hållbarhetsmål - företag har konkret samarbete om projekt och produkter, och informationsaktiviteter. "Incitament för energieffektivisering 2016-2021". Undersökning av alternativ för att ersätta dricksvatten med ett tekniskt vatten i vissa tekniska processer. Konceptet Vera Park - NSR:s fysiska verksamhet används som testbädd för att utveckla nya produkter från avfall. Testbädd - försöksplats för olika forskningsprojekt som genomförs i verkligheten. Samverkan inom ramen för cirkulär ekonomi. Restvärme används till reningsprocess på avloppsreningsverk. Biogas från avloppsreningsverk till lokal industri. "Ystadmodellen" - vägledning för kommuner och organisationer för att skapa förutsättningar för näringslivet i linje med Agenda 2030.

Exempel på utmaningar för genomförande: aktörer upplever behov av projekt som draghjälp för att komma igång med åtgärden, aktör med liten industriell sektor upplever minskade

möjligheter för industriell symbios. Resurser och kompetens saknas. Stora och komplexa frågor för en liten kommun.

3.11 Ekosystemtjänster som beslutsunderlag

Aktör: Länsstyrelsen.

Resultat: G: Åtgärden är genomförd.

Exempel på insatser: En vägledning har tagits fram för länsstyrelsernas interna arbete och Boverket har en webbaserad vägledning på plats som ger en metod för integrering av ekosystemtjänster i planprocessen. Nätverk mellan länsstyrelserna är under uppbyggnad. En seminarierie har genomförts.

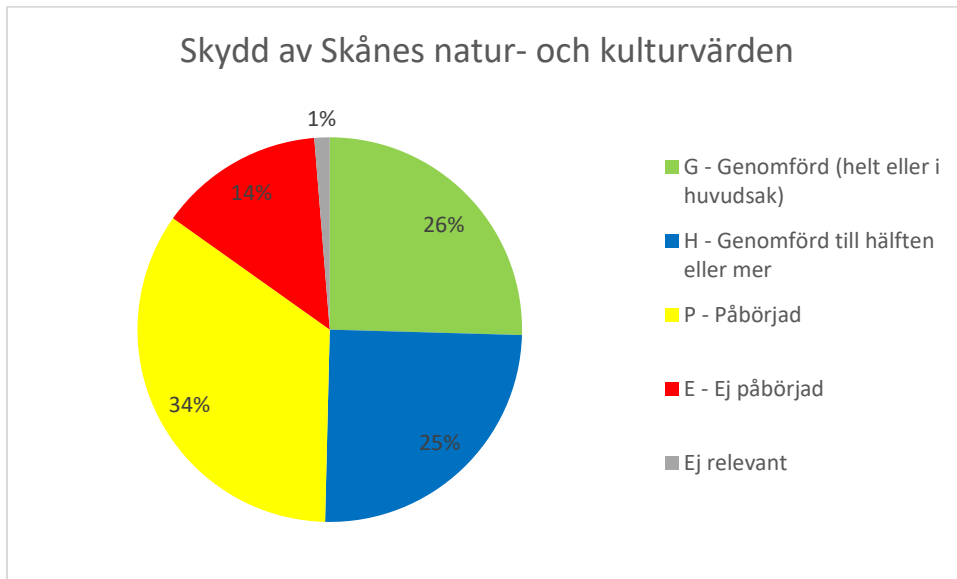
3.12 Kalkning av sjöar och vattendrag

Aktör: Länsstyrelsen.

Resultat: H: Åtgärden är genomförd till hälften eller mer.

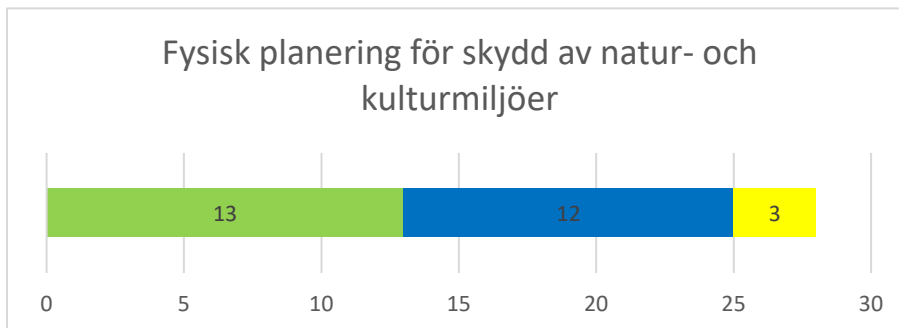
Exempel på insatser och utmaningar: Kalkningsverksamheten löper enligt plan och efter riktlinjerna från Havs- och vattenmyndigheten. Målen med kalkningen uppfylls i hög grad.

4. Skydd av Skånes natur- och kulturvärden

Åtgärderna för utmaningen *Skydd av Skånes natur- och kulturvärden* är genomförda till 26 procent. 59 procent av åtgärderna är påbörjade, varav 25 procent är genomförda till mer än hälften. 15 procent av åtgärderna är inte genomförda.

4.1 Fysisk planering för skydd av natur- och kulturmiljöer

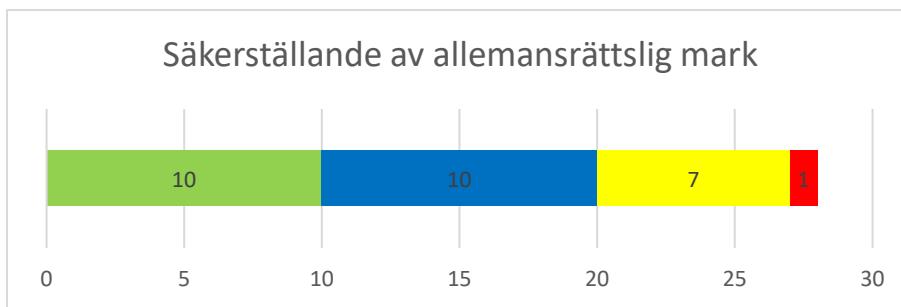

Huvudaktör: kommuner.

Resultat: 13 aktörer har genomfört åtgärden och 15 har påbörjat den, varav 12 har genomfört den till mer än hälften.

Exempel på insatser: kommunala naturvårdsprogram och strategier som gör bevarande och utveckling av biologisk mångfald till en naturlig del i detaljplanering, bygglovsprocesser och gata-/ parkverksamhet. Översiktsplaner som redovisar riksintressen, värdefulla och skyddsvärda natur- och kulturmiljöer, olika ekosystemtjänster, grönstrukturer och vattenmiljöer i kombination med klimatanpassning, användning av Kulturmiljöwebben, översiktsplan som redovisar områden för miljökompensation samt utpekning av nya ekologiska korridorer och naturreservat. Naturvärdesinventering. Kulturmiljöstrategier och -planer. Inventering av bebyggelsen med kulturhistoriska värden.

4.2 Säkerställande av allemansrättslig mark

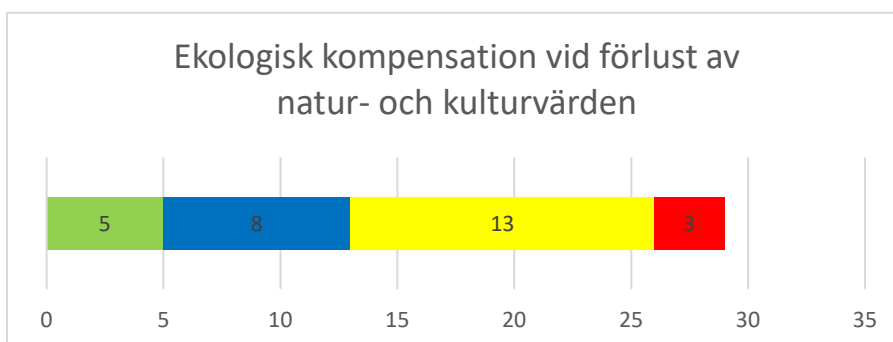
Huvudaktör: kommuner.

Resultat: 10 aktörer har genomfört eller jobbar kontinuerligt med åtgärden och 17 har påbörjat den varav 10 till mer än hälften. En aktör har inte påbörjat åtgärden.

Exempel på insatser: översiktsplaner redovisar viktiga grönområden och innehåller ställningstagande för planering för god tillgång av grön- och rekreationsområden nära bostäder. Utpekning av värdefulla naturmiljöer i mark- och vattenanvändningskarta för att skydda mot negativ påverkan. Ekosystemtjänstkartläggning. FÖP havsplan. Arbete med natur- och parkprogram, friluftspan samt grönstrategier, -planer och -program.

Exempel på utmaningar för genomförande: en stor del av kommunal mark är redan allemansrättsligt tillgänglig och inventering inte har prioriterats, förslag på minskning av områden för allemansrättslig mark. Genomförandefrågan kan stärkas i översiktsplan mer fokus på juridiskt skydd behövs. Det saknas en beskrivning i översiktsplanen av hur dessa områden kan utökas och förses med långsiktigt skydd.

4.3 Ekologisk kompensation vid förlust av natur- och kulturvärden

Huvudaktör: kommuner, Länsstyrelsen.

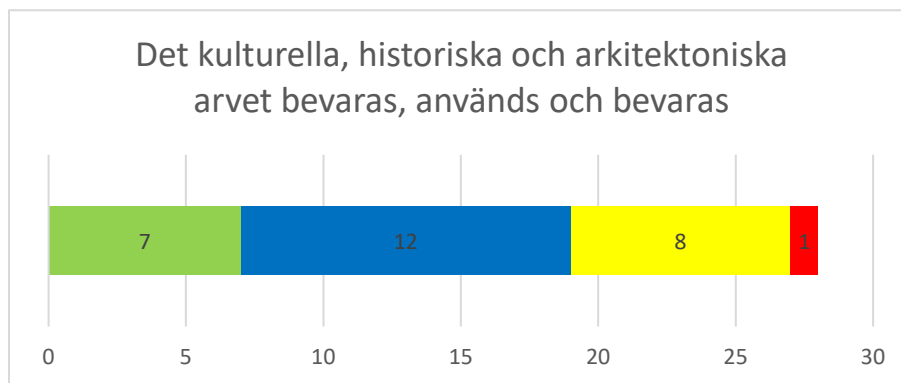
Resultat: 5 aktörer har genomfört åtgärden och 21 har påbörjat den, varav 8 har genomfört den till mer än hälften. 3 aktörer har inte påbörjat åtgärden.

Exempel på insatser: tillämpning av balanseringsprincipen och ekologisk kompensation av ekosystemtjänster i detaljplaner, beskrivning av kompensationsåtgärder i samband med förtätning i översiktsplanen, tillämpning av skadelindringshierarkin vid både detaljplanläggning

och exploatering samt tillämpning av naturmiljökompensation. Konsekvensbedömningen för en funktionell grön och blå infrastruktur i översiktsplan. I översiktsplanesammanhang belyses ekosystemtjänster, natur- och kulturvärden och grön infrastruktur i MKB. Grönprogram och grönstrategi.

Exempel på utmaningar för genomförande: avsaknad av rutiner för kompensation eller förslag till stärkande åtgärder, avsaknad av politiskt beslut, mer fokus på förebyggande och skademinimering för särskilt värdefulla områden än på direkta kompensationsåtgärder. Kompetensutveckling behövs, finns inget systematiskt arbete i kommunen gällande ekologisk kompensation och skadelindringshierarkin. Balanseringsprincipen (frivillig ekologisk kompensation) tillämpas i nuläget inte då den saknar lagstöd i PBL.

4.4 Det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet bevaras, används och utvecklas

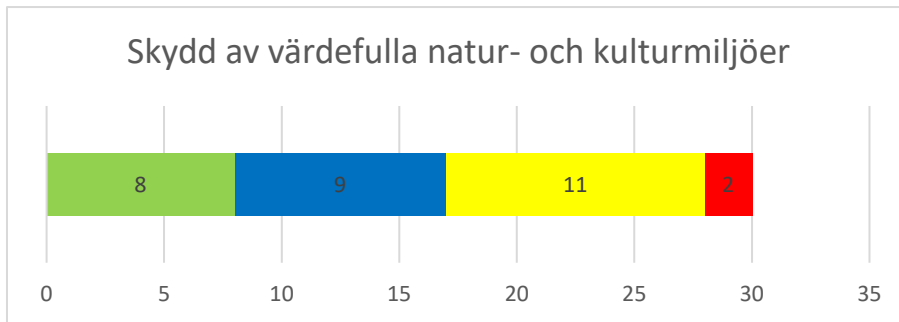
Huvudaktör: kommuner.

Resultat: 7 aktörer har genomfört åtgärden. 20 aktörer har påbörjat åtgärden, varav 12 har genomfört den till mer än hälften. En aktör har inte påbörjat åtgärden.

Exempel på insatser: bevarandeplan för stadscentrum som följs vid bygglov, redovisning och vägledning i översiktsplanen, vägledande kulturmiljöprogram vid detaljplanering, antikvarie som kontinuerligt beaktar i enskilda ärenden, restaurering av gamla fäladsmarker, framtagning av kulturmiljöprogram, kulturmiljöstrategier, arkitekturprogram som fungerar som underlag för arbete med översiktsplan, detaljplaner och områdesbestämmelser och vid bygglovsprövningar. Kulturmiljöwebben. Skyddade byggnader i detaljplaner. Fördjupning av riksintresseområden i det pågående arbetet med ny översiktsplan. Kommunens bostadsbolag vårdar de kulturhistoriska byggnader som ingår i fastighetsbeståndet. Översiktsplanen redovisar och ger vägledning. Konkretisering av riksintresse för kulturmiljövård.

Exempel på utmaningar: Kulturförvaltningen redovisar årligen historiska byggnader och kulturmiljöer som bör beaktas i översiktsplan och detaljplan. Den politiska ledningen tar dock inte alltid hänsyn till förvaltningens bedömning.

4.5 Skydd av värdefulla natur- och kulturmiljöer

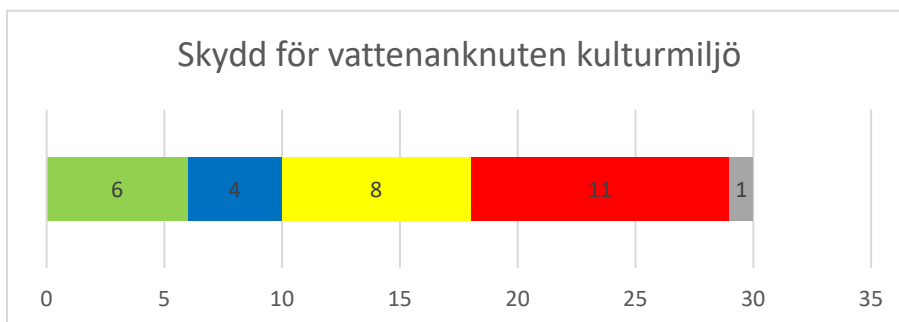
Huvudaktör: kommuner, Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen.

Resultat: 8 aktörer har genomfört åtgärden, 20 har påbörjat den, varav 9 har genomfört mer än hälften. 2 aktörer har ännu inte påbörjat åtgärden.

Exempel på insatser: kontinuerlig reservatsbildning, kulturmiljö-/naturmiljöprogram, samarbeten med markägare för att förbättra kunskap om och skydd av värdefulla livsmiljöer. Detaljplaner med Q-märkta byggnader. Områdesbestämmelser för skydd av byggnader och miljöer av riksintresse. Vårdetrakter, bebyggelsestrategier och natur- och kulturmiljöer redovisas i översiktsplan med ställningstagande för bevarande. Myrskyddsplan, bevarandeplaner.

Exempel på utmaningar för att genomföra åtgärden: otillräcklig information till markägare, avsaknad av medel för inträngsättning, avsaknad av resurser och kompetens för aktivt arbete med åtgärden, otillräckligt skydd för vattenmiljöer och ädellövskog.

4.6 Skydd för vattenanknuten kulturmiljö

Huvudaktör: kommuner, Länsstyrelsen, Regionmuseet, Skogsstyrelsen, Södra Östersjöns och Västerhavets vattendistrikt, Havs- och vattenmyndigheten.

Resultat: 6 aktörer har genomfört åtgärden, 12 har påbörjat den, varav 4 har genomfört mer än hälften. 11 aktörer har inte påbörjat åtgärden och en aktör anger att åtgärden inte är relevant för dem.

Exempel på insatser: beaktande av kulturmiljöer i all detaljplanering och exploatering, användning av sårbarhetsutredning för grundvatten som tillämpas i detaljplaner, anläggning av fuktängar. Samarbete mellan kommunekolog, stadsarkitekt, bygglovshandläggare och

detaljplanehandläggare vid all förändring av olika kulturmiljöer. Kulturmiljö/ärkeologisk undersökning i samband med projekt. Förslag om marina områdesskydd bl.a. för kulturmiljö i FÖP havsplan. Kulturmiljövärden beaktas vid miljöåtgärder som berör våtmarker, vattendrag och sjöar. 108 kraftverk och dämmen har dokumenterats i Nationell plan för moderna miljövillkor för vattenkraft (NAP) och miljöåtgärder kan i högre grad anpassas med hänsyn till kulturmiljöernas värden.

Exempel på utmaningar för genomförande: att resurser och kompetens saknas, delar av vattennära kulturvärden ligger på privat mark, motsättningar som skapar svårigheter för att bevara skyddsvärda kulturmiljöer. Kulturhistoriska underlag och arkeologiska bedömningar saknas fortfarande för många miljöer.

4.7 Regional handlingsplan för grön infrastruktur

Huvudaktör: Länsstyrelsen.

Resultat: G: Åtgärden är genomförd.

Kommentar: Handlingsplan för grön infrastruktur fastställdes i december 2018. Det finns nio insatsområden och 75 åtgärdsförslag att genomföra under perioden 2019-2030, med aktuell period 2019-2021.

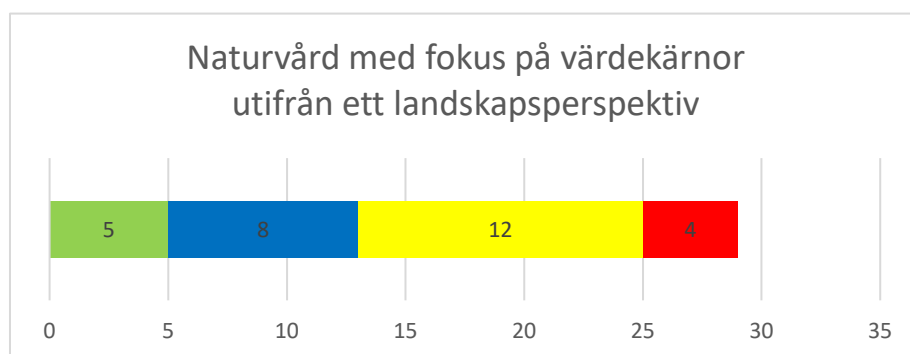
4.8 Genomförande och uppföljning av skogsstrategin

Huvudaktör: Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen.

Resultat: H: Åtgärden är genomförd till hälften eller mer.

Kommentar: Översyn av värdestrakterna för ädellövskog har genomförts genom revidering av ”Strategin för formellt skydd för Skåne”. Översynen har baserats på en ökad kunskap om förekomst av värdefulla områden och inte utifrån hotade arters behov, för detta behövs ytterligare fördjupade analyser.

4.9 Naturvård med fokus på värdekärnor utifrån ett landskapsperspektiv

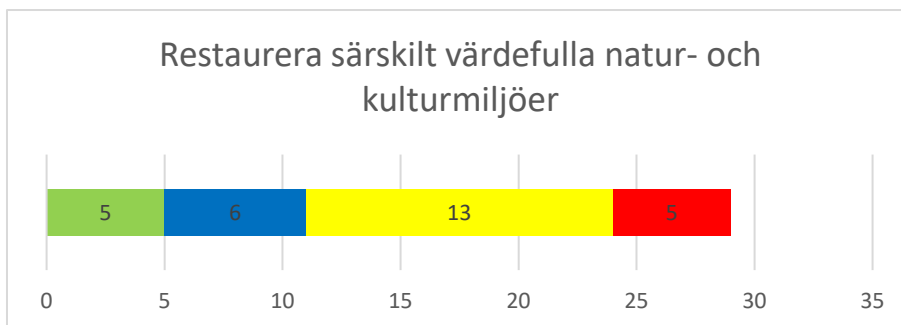
Huvudaktör: kommuner, Länsstyrelsen.

Resultat: 5 aktörer har genomfört åtgärden och 20 har påbörjat den varav 8 till mer än hälften. 4 aktörer har inte påbörjat åtgärden.

Exempel på insatser: inventering av lövskog och identifiering av värdekärnor, löpande bildning av nya naturreservat, gemensam (kommun och markägare) restaurering av marker inom värdetrakten. Grönprogram, naturvårdsplaner och -program, arbete med Grön-Blå naturstrukturplan, natur- och parkprogram, grönstrukturplan, revidering av grönplan. Handlingsplan för grön infrastruktur - flera åtgärder har påbörjats av Länsstyrelsen och kommunerna. Samarbetsprojekt för infrastrukturernas gräsmarker tillsammans med Trafikverket och Svenska kraftnät. Ekosystemtjänstkartläggning. LONA-projekt. Restaurering av marker inom och i anslutning till värdetrakter. Pollineringsuppdraget. Inventeringar av hotade arter och uppföljningar av åtgärder och restaureringsarbeten. Landskapsanalyser. Predatorkontrollprojekt. Projekt för artrika vägkanter.

Exempel på utmaningar för genomförande: avsaknad av resurser och kompetens, upplevelse av att natur i stadsmiljö och åkerlandskap saknas i Naturvårdsstrategin och att enhetligt stöd saknas för att genomföra åtgärder med fokus på värdekärnor. Särskilt öppen mark är resurskrävande, brist på lämpliga betesdjur. Privatägd mark omfattas inte av områdesskydd.

4.10 Restaurera särskilt värdefulla natur- och kulturmiljöer

Huvudaktör: kommuner, Länsstyrelsen.

Resultat: 5 aktörer har genomfört åtgärden och 19 aktörer har påbörjat den, varav 6 har genomfört den till hälften eller mer. 5 aktörer har inte påbörjat åtgärden.

Exempel på insatser: genomförande av nya inventeringar som uppvisar fler rödlistade arter än de som identifierats i artpoolsanalysen, kontinuerlig restaurering i naturreservat för att utveckla biologisk mångfald. Restaureringsinsatser i befintliga och planerade kulturresevat samt kulturmiljöer. Restaurering av våtmarker, vattendrag, vattenfall, fuktängar och övriga ängsmarker, strandängar, ljunghedar och sandmarker. Strömsträckor återskapade i samband med borttagande av vandringshinder. Framtagning av kunskapsunderlag i till exempel form av skogsbruksplan. Insatser för att stärka livsmiljöer för backsvalor och strandpadda. Åtgärder för att gynna biologisk mångfald och stärka ekosystemtjänster vid erosionsdrabbade kuststräckor och för att gynna tillväxt av sanddyner på strandplanet. Invasiva och expansiva arter har tagits bort från sanddyner som har restaurerats med naturligt förekommande dyngräs.

Exempel på utmaningar för genomförande: bristande intresse hos markägare för restaurering, inget aktivt arbete med åtgärden, att värdeetrakter inte är tillräckligt stora eller av god kvalitet och att värdeetrakter med liknande naturtyp ligger för långt ifrån varandra. Otillräckliga resurser. Brist på lämpliga betesdjur. Åtgärdsbehovet är mycket stort för bland annat våtmarker, vattendrag, sjöar, grunda havsområden, hagmarker, ängsmarker, sandmarker och skogsmiljöer.

4.11 Införande av metod för uppföljning av miljöhänsyn vid skogliga åtgärder i ädellövskog

Huvudaktör: Skogsstyrelsen.

Resultat: Ej relevant (se kommentar).

Kommentar: Nationellt pågår ett arbete kring hur hänsynsuppföljning ska göras, med avsikten att det ska kunna tillämpas i hela landet, inte specifikt för ädellövskog men bör kunna tillämpas även där. Tillsynsenheten och Skogsenheten arbetar med detta. Pilotstudien visade att det inte fungerade att göra en uppföljning inom detta.

4.12 Bevarande och skötsel av skyddsvärda träd i landskapet

Huvudaktör: Länsstyrelsen.

Resultat: H: Åtgärden är genomförd till hälften eller mer.

Exempel på insatser: Åtgärdsprogram för skyddsvärda träd sker kontinuerligt i enlighet med åtgärdstabellerna. Extra medel har sökts och beviljats för specialprojekt för skyddsvärda träd och rådgivningar till markägare med hotade arter. Arbete med skyddsvärda träd inom BushLife pågår liksom inom övrig reservatsförvaltning. Under 2020 var det fortfarande möjligt att registrera inventerade enskilda träd.

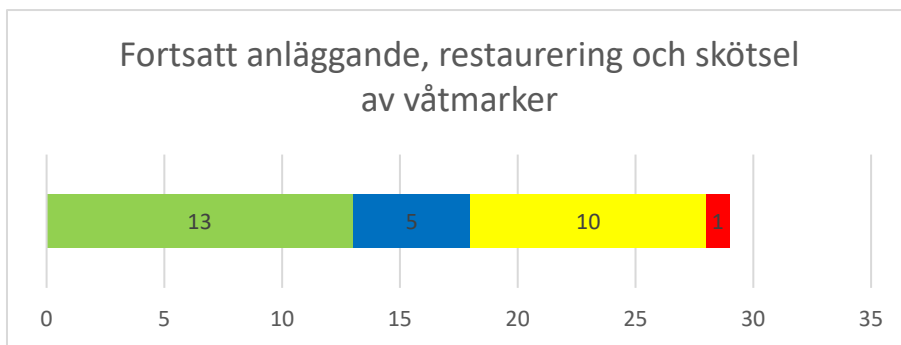
4.13 Strategi för småbiotoper i odlingslandskapet

Huvudaktör: Länsstyrelsen.

Resultat: E: Ej påbörjad.

Kommentar: En nationell strategi finns framtagna sedan tidigare. Jordbruksverket driver också ett särskilt projekt som heter Mångfald på slätten som täcker mycket av arbetet som strategin skulle kunna omfatta.

4.14 Fortsatt anläggande, restaurering och skötsel av våtmarker

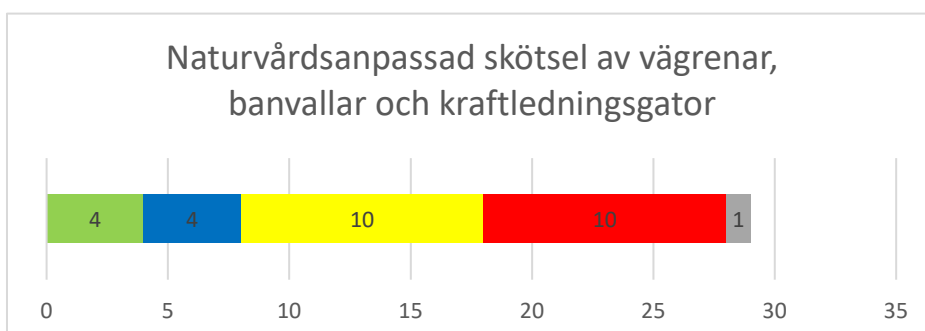
Huvudaktör: kommuner, Länsstyrelsen, markägare.

Resultat: 13 aktörer har genomfört åtgärden och 15 har påbörjat den, varav 5 har genomfört den till hälften eller mer. En aktör har inte påbörjat åtgärden.

Exempel på insatser: årlig anläggning av nya och restaurering av tidigare anlagda våtmarker, LONA-medel till förarbeten för våtmarker som fördröjer vatten uppströms i tätorter, årlig inventering av potentiella våtmarksplatser, bildning av tvärsektoriella arbetsgrupper för våtmarker inom kommunal organisation tillsammans med dikningsföretag, våtmarksanläggning med stöd från Landsbygdsprogrammet, LOVA, LONA eller SÅP, kulturmiljöenheten som remissinstans vid prövning för våtmarker, dialog med markägare och dikningsföretag för optimala lösningar som tillgodoser olika intressen. Arbete pågår inom vattenråd. Särskilda våtmarker för hotade groddjur och insekter upptagna i art- och habitatdirektivet har anlagts inom LIFE-projektet SemiAquaticLife och ÅGP. LOVA-finansierad åtgärdssamordnare. Pilotområde som finansieras av Havs- och Vattenmyndigheten för lokal åtgärdssamordning. Åtgärdsprogram och planer.

Exempel på utmaningar för genomförande: periodvis avsaknad av offentlig finansiering, svårighet att få tillgång till outnyttjade medel från andra län. Åkermarken är för dyr idag för att det ska löna sig att lägga om åker till våtmark. Om så sker är oftast skälet att få fram en bevattningsdamm.

4.15 Naturvårdsanpassad skötsel av vägrenar, banvallar och kraftledningsgator

Huvudaktör: kommuner, markägare, kraftbolag, Trafikverket.

Resultat: 4 aktörer har genomfört åtgärden. 14 aktörer har påbörjat åtgärden, varav 4 har genomfört den till mer än hälften. 10 aktörer har inte påbörjat åtgärden och en aktör anger att den inte är relevant för dem.

Exempel på insatser: slagning av vägrenar efter blomning för att gynna biologisk mångfald, åtaganden i naturmiljöprogram för att utöka ängsvegetation i vägrenar och motverka utbredning av invasiva främmande arter. Även åtgärder i mindre omfattning i järnvägsmiljöer. Refuger och andra gräsytor sköts mer extensivt med slåtter. Inventering av vägrenar som har potential att hysa en örtrik flora. Skötsel görs med hänsyn till arters fortplantningssäsong. Inventering av magra och blomrika sträckor längs kommunala cykelvägar som klipps först på sensommaren och har märkts ut med Artrik vägkant-skyltar. Senarelagd slackhackning/slåtringsåtgärder.

Exempel på utmaningar för genomförande: brist på kännedom om vägar som är lämpliga för insatser, avsaknad av väginventering, åtgärden betraktas som Trafikverkets uppgift, avsaknad av resurser och kompetens för att genomföra insatser. Värdena utmed kommunala vägar oftast obefintliga varför ingen särskild skötsel krävs. Kommunen har väldigt begränsad rådighet i frågan.

4.16 Rådgivning till markägare om skötselåtgärder i skog

Huvudaktör: Skogsstyrelsen.

Resultat: G: Åtgärden är genomförd helt eller i huvudsak, alternativt pågår kontinuerligt.

Exempel på insatser: Rådgivning som kan beröra kulturmiljöer och fornlämningar sker löpande. Skogssektorns målbilder för kulturmiljöer används.

4.17 Riktad rådgivning till ängs- och betesmarker

Aktörer: Länsstyrelsen.

Resultat: P: Åtgärden är påbörjad men ej till hälften genomförd.

Exempel på insatser: Ängs- och betesmarksinventering har genomförts i olika omgångar mellan åren 2002-2020. Pågår löpande arbete med impulser från lantbrukare. Arbetet sker framförallt under kontrollenhetens lågsäsong och prioriteras lågt under fältsäsongen.

Exempel på utmaningar för genomförande: En del ängs- och betesmarker inventeras via ängs- och betesmarksinventering (projekt via Jordbruksverket), men det är endast en liten del av den brukade arealen ängs och betesmarker, och ännu mindre del av den obrukade arealen, som är inventerad. Det finns ingen koppling mellan åtgärd A och B, dvs urvalet av rådgivningarna görs inte utifrån ängs- och betesmarksinventeringen utan utifrån intresse från lantbrukaren/markägaren. Ett fåtal rådgivningar görs varje år, men det är endast en liten del av länets lantbrukare/markägare som nås. För att nå ut till fler lantbrukare/markägare så måste större resurser sättas in och riktade informationskampanjer göras.

4.18 Byutveckling genom ökad kunskap om natur- och kulturvärden

Huvudaktör: Länsstyrelsen.

Resultat: G: Åtgärden är genomförd helt eller i huvudsak, alternativt pågår kontinuerligt.

Exempel på insatser: Fältvandringar, etablering av studiecirkel och bykurs. En aktivitet genomfördes i Örkelljungatrakten.

4.19 Utökat bevarande och återställande för kantzoner

Huvudaktör: Länsstyrelsen.

Resultat: P: Åtgärden är påbörjad men ej till hälften genomförd.

Exempel på insatser: främst i form av fortlöpande arbete utan riktade insatser. Exempelvis genom restaurering av vattendrag och dess närmiljöer, genom rådgivning inom ”Greppa Näringen” till jordbruket, genom prövning och tillsyn enligt miljöbalken samt genom bildande av naturreservat.

Exempel på utmaningar för genomförande: Länsstyrelsen verkar i alla sammanhang för att bevara och återställa kantzoner, men saknar såväl styrmedel som ekonomiska resurser för att få ett större genomslag för åtgärden.

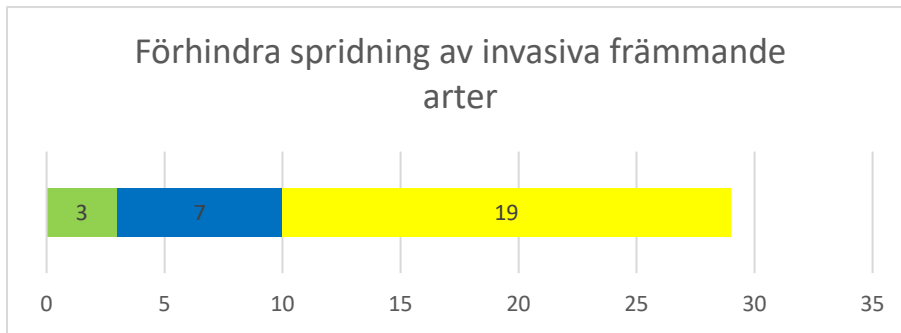
4.20 Utveckling av friluftsliv och rekreation i skyddade naturområden

Huvudaktör: Länsstyrelsen.

Resultat: H: Åtgärden är genomförd till hälften eller mer.

Exempel på utmaningar för genomförande: Värna Vårda Visa-programmet gick ut 2020 och kommer inte ersättas av ett nytt program. Det fortsatta arbetet med utveckling av friluftsliv och rekreation i skyddade områden kommer delvis hanteras i den tillgänglighetsplan som håller på att tas fram.

4.21 Förhindra spridning av invasiva främmande arter

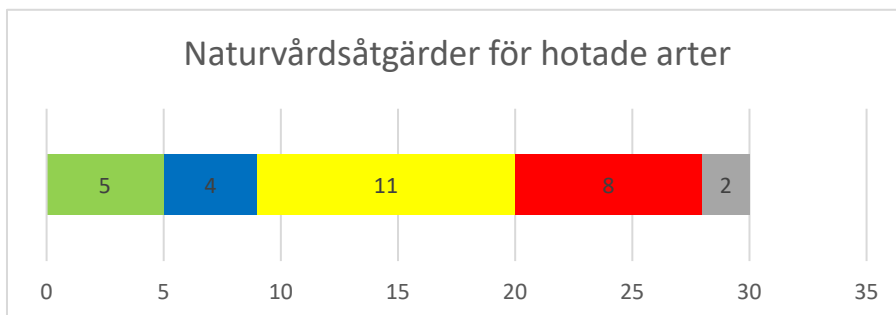
Huvudaktör: kommuner, Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen.

Resultat: 3 aktörer har genomfört åtgärden och 26 har påbörjat den, varav 7 har genomfört den till mer än hälften.

Exempel på insatser: riktade informationsinsatser, kortfilmer, åtgärdsprogram, möten med allmänheten, bekämpning på kommunal mark av sjögull, parkslide, jätteloka, jättebalsamin, gudaträd, lupiner, sykomorlönn och vresros, e-tjänster för inrapportering av observationer, borttagning av invasiva arter inom erosionsdrabbade områden, informationsbrev till markägare. LIFE-projektet Coast Adapt. LONA-projekt. Kommunal karttjänst.

Exempel på utmaningar för genomförande: avsaknad av naturvårdsresurser för att bedriva tillsyn och insatser som kartering, bekämpning och vägledning. Insatser kräver kemikalier. Privata markägare har det tufft med bekämpningen.

4.22 Naturvårdsåtgärder för hotade arter

Huvudaktör: kommuner, Länsstyrelsen.

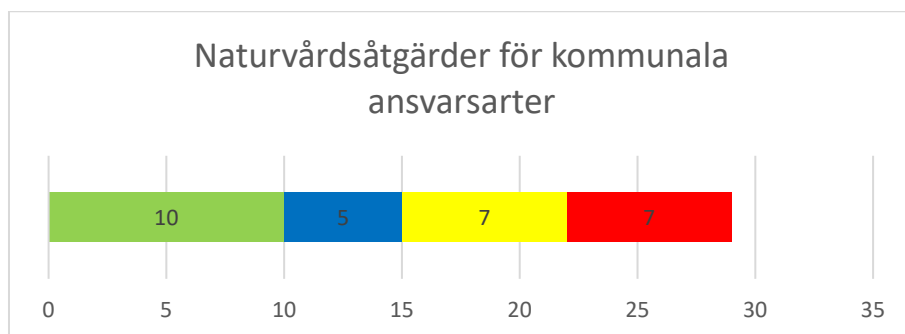
Resultat: 5 aktörer har genomfört åtgärden och 15 aktörer har påbörjat åtgärden, varav 4 till hälften eller mer. 8 aktörer har inte påbörjat åtgärden och en aktör anger att den inte är relevant för dem.

Exempel på insatser: arter värnas i samband med provning och tillsyn enligt MB och PBL, musselinventeringar, bevakning av arter i olika exploateringsprojekt, rådgivning till markägare med hotade arter. Åtgärder för bl.a. mal, tjockskalig målarmussla, flodpärlmussla, strandpadda, fladdermöss, grönfläckig padda, fältpiplärka, sandnörel, ål, utter, atlantlax, vattensalamander

och backsvala samt ängskära, skogsklocka, askvårtlav och jättemöja. Åtgärdsprogrammet för hotade arter, ÅGP. BushLIFE, medel beviljade för Life Restored. Pollineringsuppdrag 2020-2022 och VIP-ÅGP för hotade, sandlevande vildbin i södra Sverige har upprättats. EU Life Coast Adapt, återplantering av ålgräsängar. Åtgärder i vattenanknutna miljöer, som återmeandering. Rapport om hotade och särskilt bevarandevärda arter, redovisar ansvarsarter och ansvarsbiotoper i kommunens naturvårdsprogram. Life Connect-projekt. Reservatsbildningar i områden där solitära biarter förekommer, restaurering av igenvuxen sandmark. Naturvårdsprogram.

Exempel på utmaningar för genomförande: avsaknad av naturvårdsresurser för att bedriva tillsyn, inget aktivt arbetet utförs för åtgärden annat än för större exploateringar. Av tillgängliga naturvårdsresurser om 25% tjänst finns inte utrymme för att bedriva åtgärder kring detta.

4.23 Naturvårdsåtgärder för kommunala ansvarsarter

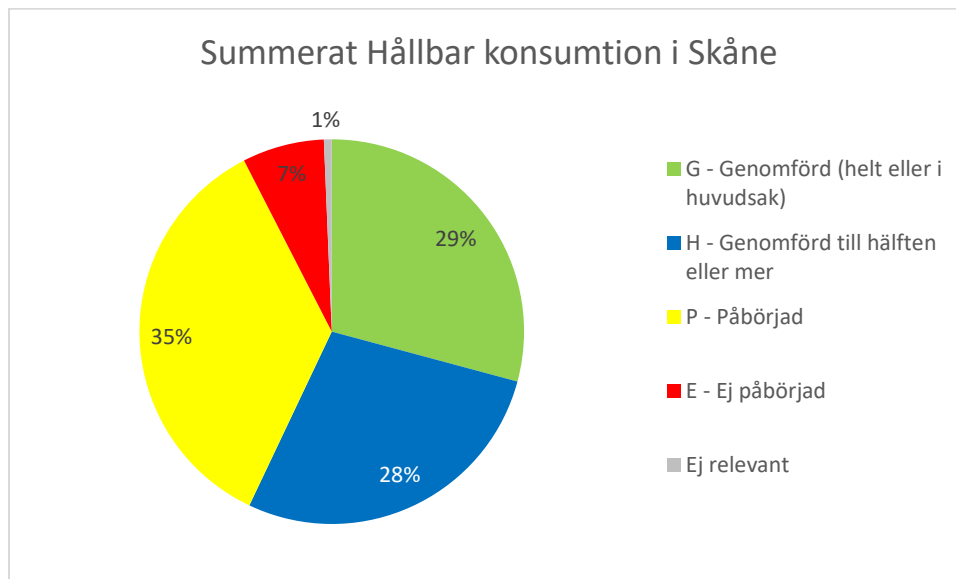
Huvudaktör: Länsstyrelsen, kommuner.

Resultat: 10 aktörer har genomfört åtgärden och 12 aktörer har påbörjat åtgärden, varav 5 har genomfört den till hälften eller mer. 7 aktörer har inte påbörjat åtgärden.

Exempel på insatser: Ansvarsarterna beskrivs i hållbarhetsstrategi och naturvårdsplaner. Fladdermusprojekt - utsättning av holkar och fladdermusdetektor. Åtgärder finns i skötselplaner för naturreservaten. Bevarande av livsmiljöer genom områdesskydd. Anläggning av lekbottnar för lax och öring. Upprättat naturminne för bantisteln. Naturreservat för klockgentiana och alkonblåvinge. Årlig uppföljning av förekomster. Reservatsbildningar där förekomst av ansvarsarter finns. LONA-projekt. Naturvårdsåtgärder och informationsinsatser för den svenska populationen av ål genomförs på bred front.

Exempel på utmaningar: Resurser saknas för att driva frågan vidare eller hjälpa kommunerna såvida det inte rör en ÅGP-art. En av ansvarsarterna finns sannolikt inte kvar i kommunen. Inget aktivt arbete på grund av resursbrist. Formella politiska beslut saknas. Arter som räknas upp finns inom statliga områdesskydd och inte kommunens ansvar.

5. Hållbar konsumtion i Skåne

Åtgärderna för utmaningen *Hållbar konsumtion i Skåne* är genomförda till 29 procent. 63 procent av åtgärderna är påbörjade, varav 28 procent är genomförda till mer än hälften. 8 procent av åtgärderna är inte genomförda.

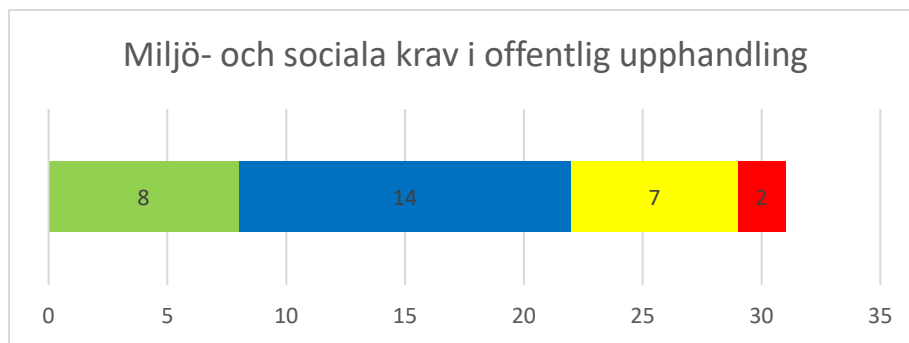
5.1 Kompetenscentrum för hållbara inköp

Huvudaktör: Hållbar utveckling Skåne, Kommunförbundet Skåne.

Resultat: P respektive G: Åtgärden är genomförd helt eller i huvudsak, alternativt pågår kontinuerligt.

Exempel på insatser: Uppstartsförsök har gjorts av Kommunförbundet Skåne, men har lagts ner. Hållbar Utveckling Skåne (HUT Skåne) driver fortsatt flera projekt med upphandling som fokus. Senaste två åren har HUT Skåne framför allt arbetat med att stärka kunskapen kring cirkulär upphandling hos kommunernas upphandlare genom projektet Cirkulära Skåne. Arbetet fortlöper och HUT Skåne söker kontinuerligt pengar för att arbeta med frågan.

5.2 Miljö- och sociala krav i offentlig upphandling

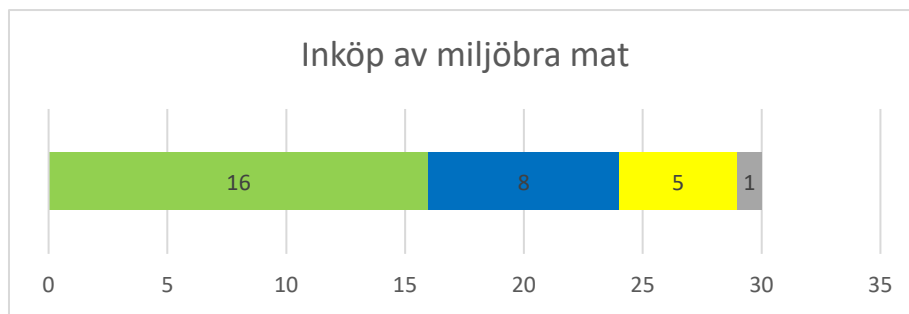
Huvudaktör: kommuner, Region Skåne, statliga myndigheter.

Resultat: 8 aktörer har genomfört åtgärden. 21 har påbörjat åtgärden, varav 14 har genomfört den till hälften eller mer. 2 aktörer har inte påbörjat åtgärden.

Exempel på insatser: användning av Upphandlingsmyndighetens kriterier för hållbar upphandling, användning av ramavtal från Kammarkollegiet, kompetensutveckling av tjänstepersoner, mål om inköp av varor och tjänster med tredjeparts hållbarhetscertifiering, användning av hållbarhetsfilter, miljökrav som innefattar energi, transporter, kemikalier, cirkulär ekonomi, sociala krav som omfattar sysselsättningskrav och etiska villkor. Miljökrav som eco-driving, el-besparingsåtgärder, bara köresättning vid körning i miljöklassade fordon, miljökrav på fordon, höga miljökrav på grupp av fordon. Sociala krav som kontinuitet (byt ej ut personal), jämställdhet, praktikplatser, kollektivavtalsliknande villkor. En dedikerad resurs som arbetar för att främja miljöhänsyn och en dedikerad resurs för social hänsyn i de kommunövergripande upphandlingarna. Ett flertal avtal ställs både sociala villkor och miljökrav utöver Upphandlingsmyndighetens kravförslag, krav kan tas fram i samråd med fackförbund och arbetsmarknad och socialförvaltningen. Upphandlingsdialoger med det lokala näringslivet. Miljöpriorlista vid upphandling. Miljö- och sociala krav i enlighet med inköspolicy. Rekryterat hållbarhetsspecialist och inköpscontroller. "Giftfri förskola för kommuner" vägledande vid om- och nybyggnation av skolor och förskolor vid val av material.

Exempel på utmaningar för genomförande: otillräckliga resurser för kravställning i alla upphandlingar, avsaknad av uppföljning av hållbarhetskrav. Uppföljning i princip helt obefintlig vid inköp av interna förbrukningsvaror.

5.3 Inköp av miljöbra mat

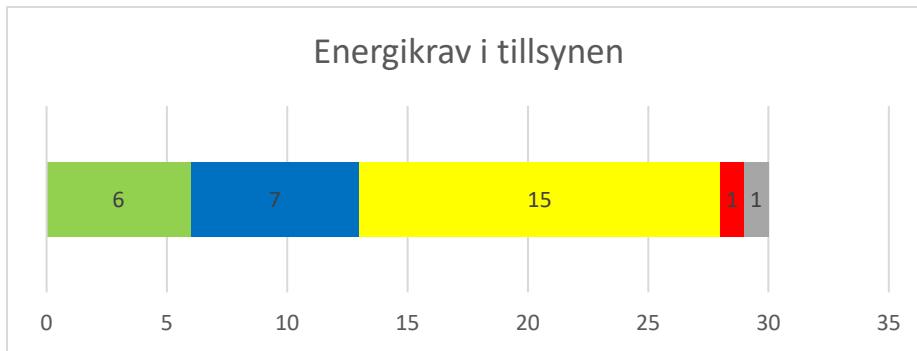
Huvudaktör: kommuner, Region Skåne, statliga myndigheter.

Resultat: 16 aktörer har genomfört åtgärden. 13 aktörer har påbörjat åtgärden, varav 8 har genomfört den till hälften eller mer. En aktör anger att åtgärden inte är relevant för dem.

Exempel på insatser: kontinuerlig mätning av matsvinn. Ökat inköp av grönsaker, baljväxter, frukt och spannmål. Vegetariska alternativ, minskad köttkonsumtion, prioritering av ekologiskt och närodlat livsmedel, användning av klimatberäkningsverktyg, ekologisk mat i kommunala kök, beräkning av CO₂-ekvivalenter per portion. Måltidspolicy för att öka andel KRAV-/ MSC-/Fair Trade-märkt. Säsongsanpassade livsmedel, KRAV-certifierade barn- och ungdomsenheter. One Planet Plate-inom gymnasieskolan. Livsmedelskontroller. Strategisk matgrupp. Klimatsmart och klimatberäkningar vid måltidsplanering. Upphandling svenskt kött och viltkött. Krav vid upphandling på djurskydd och miljöskydds krav ger möjlighet att enbart tillhandahålla svenskt kött och kyckling. KRAV-certifierade skolkök. "Policy för mat och måltider" bli upphandlat viltkött. Testat nytt vegetabiliskt protein. Klimatpåverkan visualiseras i skolrestaurangerna. Utbildning Ekomatssverige. Climatweek. Projektet OPTIMAT - optimeringmodell för klimat, kostnad och näringsinnehåll. Representation ska vara klimatanpassad och ekologisk samt etiskt certifierad, där så är möjligt. Arbetet förstärks av samordnad varudistribution.

Exempel på utmaningar för genomförande: Vad gäller upphandlingen av närproducerade livsmedel, kan det bli konflikt med EU-lagstiftningen med tanke på upphandlingens omfattning. Dessutom finns det logistiska- och lagringsproblem från producenternas sida. Det är inte alltid överensstämmande med att närproducerade livsmedel är ekologiska. Avsaknaden av en politisk beslutad definition på "närproducerat" gör att det inte är möjligt att föra statistik och följa upp detta i dagsläget.

5.4 Energikrav i tillsynen

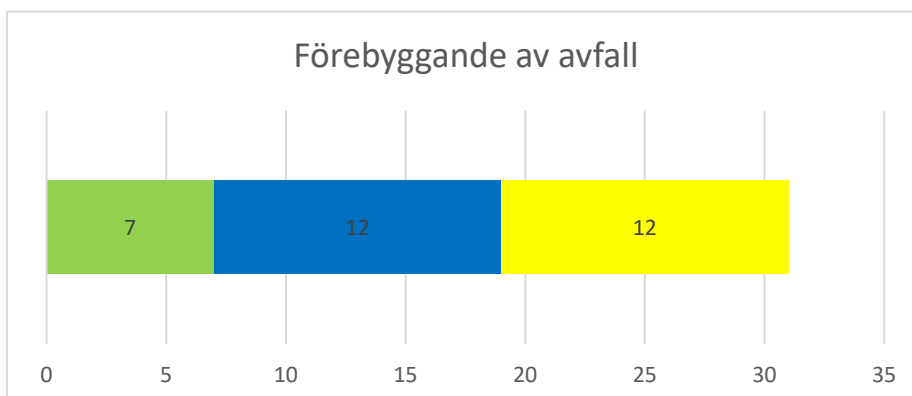
Huvudaktör: kommuner, Länsstyrelsen.

Resultat: 6 aktörer har genomfört åtgärden och 22 har påbörjat den, varav 15 har genomfört till mindre än hälften. En aktör har inte påbörjat åtgärden och en aktör anger att åtgärden inte är relevant för dem.

Exempel på insatser: kontinuerlig efterlevnadskontroll i verksamheter av MBs hänsynsregel: "hushålla med energi". Deltagande i Energimyndighetens projekt "Incitament för energieffektivisering". Energitillsyn med särskilt branschfokus, samarbete med energi- och klimatrådgivare. Utökad energirådgivning till företag och dialog med verksamheter där fossila bränslen fortfarande används för uppvärmning. Riktad energirådgivning till mindre hyresvärdar med höga elkostnader. Tillsyn inom effektivisering av transporter. Vid nybyggnationer/renoveringar av fastigheter tillämpas energibesparingsåtgärder. Projektet PROEFF. Krav på energikartläggning eller handlingsplan vid energitillsyn.

Exempel på utmaningar för genomförande: otillräckliga resurser för att jobba med energikrav i tillsynen, avsaknad av rådighet över fastighet. Energi- och klimatrådgivaren kan stötta verksamheterna, men har inte möjlighet att ställa krav.

5.5 Förebyggande av avfall

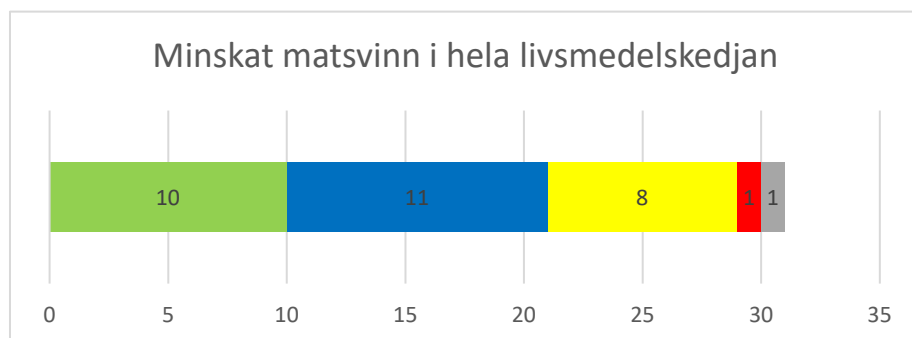
Huvudaktör: kommuner, Region Skåne, statliga myndigheter, företag.

Resultat: 7 aktörer har genomfört åtgärden och 24 har påbörjat den, varav 12 till mer än hälften.

Exempel på insatser: deltagande i projekt "Översta steget". Minskning av matsvinn på äldreboende, skola och förskola. Minskning av IT-avfall, Miljönär-märkning, informationskampanj i sociala medier, plockanalyser hos hushåll, kampanj med Resterkocken, 10-fackskåp för enskilda hushåll, hållbarhetskriterier vid offentlig upphandling, kartläggning av materialflöden, projekt med Cirkulära Skåne. Ökad återanvändning av textilier, möbler och byggnadsmaterial, Återbruket, Returhuset och Returum. Avfallsplanerna/Kretsloppsplaner. Nytt koncept för avfall- och resurshantering samt resursdeklaration. Nätverk Förebyggande avfall, Samsa. Minimeringsmästarna. Prövning och tillsyn. Fritidsbibliotek. Recycle Centra, Kommunens "Blocket". Minskning av matsvinn på äldreboende, skola och förskola.

Exempel på utmaningar för genomförande: avsaknad av kartläggning av materialflöden, inaktuell avfallsplan.

5.6 Minskat matsvinn i hela livsmedelskedjan

Huvudaktör: kommuner, Länsstyrelsen, Region Skåne, producenter, grossister, handeln, restauranger.

Resultat: 10 aktörer har genomfört åtgärden och 19 har påbörjat den, varav 11 har genomfört den till hälften eller mer. En aktör har inte påbörjat åtgärden och en aktör anger att åtgärden inte är relevant för dem.

Exempel på insatser: matsvinnaktiviteter för besökare på Malmö-festivalen, seminarier för konsument och marknad på temat "Rädda maten", samarbetsprojekt inom Landsbygdsprogrammet för att minska svinn i primärproduktion, framtagning av digitalt verktyg för att mäta matsvinn från både från tallrik och produktion, inköp av livsmedel med kort livslängd eller med estetiskt avvikande utseende, framtagning av hållbarhetschecklista för arrangörer, mätningar av tillagnings-, produktions- och tallrikssvinn i skolrestaurangers verksamhet, informationsinsats till livsmedelsföretagare tillsammans med Food Loop Systems. Mätningar av matsvinn som uppmärksammas genom belöningssystem och tävlingar. Verktygslåda som hjälp för det förebyggande arbetet, det aktiva arbetet och uppföljningar. Hög nivå på måltidsmiljön med hög vuxennärvaro, inget buller eller trängsel. Vägning av slängd mat, information till föräldrar och elever, uppmuntrar mindre portioner. Matavfall tas om hand som biogasråvara. Noggranna inköp. Kundnöjdhetsundersökningar. Hälsodagar. Satsningar på närproducerade livsmedel ger avsevärd minskning av matsvinn i produktions- och transportled.

Kampanjen Matsvinnsvveckan. Matsvinnsmätningar som resulterat i en handlingsplan. "En knuff i maträtt riktning". Resterkocken. Innovationsagenda för livsmedel. Upphandlingar med skallkrav att leverantören ska arbeta aktivt med att förebygga matsvinn och upphandlingar där leverantör som kunnat garantera att ytterligare insatser för minskat matsvinn genomförs erhållit ett mervärde. Pilotförsök på äldreboende. Gårdagens rätt serveras som alternativ. Svinntavla där dagens svinn redovisas. Belöningsystem på vissa skolor. Matråden inkluderas i arbetet med matsvinn. Matrester tas tillvara i andra rätter. Smakskedar vid serveringslinjen. Säljer "överbliven" mat från serveringen. Kompetensutveckling och inspirationsträffar.

Exempel på utmaningar för genomförande: Bättre riktlinjer från SKR har möjliggjort bättre hantering av överbliven mat som leder till fler alternativrätter. Pandemieffekt på åtgärden 2020. Att genomföra skoltävlingar om matsvinn kan ha oönskade effekter. Tävlings om exempelvis vem slänger minst mat medför att barn inte vågar sig prova nya rätter samt inte vågar ta tillräckligt med mat. År 2020 ökade matsvinnet igen med anledning av pandemin och elevers hemmavarande vid symptom och sjukdom. Covid-19 satte stopp för aktiviteter under 2020/2021.

5.7 Strategiskt arbete för en giftfri vardag

Huvudaktör: kommuner, Länsstyrelsen, Region Skåne.

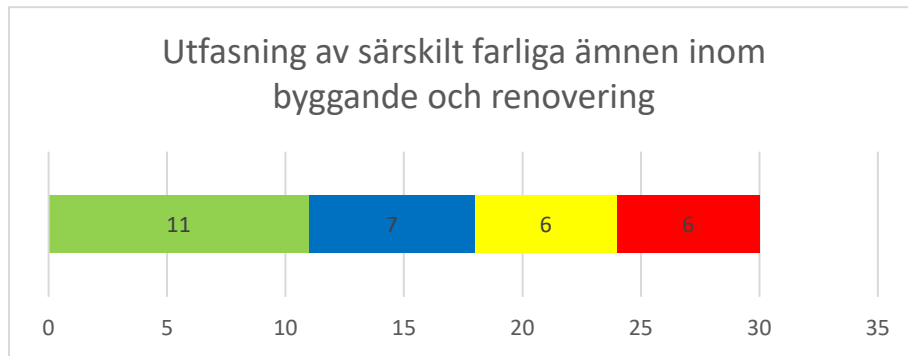
Resultat: 8 aktörer har genomfört åtgärden. 21 aktörer har påbörjat åtgärden, varav 9 har genomfört den till mer än hälften. En aktör har inte påbörjat åtgärden.

Exempel på insatser: kemikalieplan kopplad till miljöprogram, kemikaliefrågor i tillsyn på förskolor och skolor, Grön Flagg-certifiering. Hälsoförskolan, inventering och utbyte av leksaker, möbler och kemikalier. Miljösamverkan Skåne, kemikalienätverk för miljöinspektörer och miljöstrateger. Kemikalieplan. Riktlinjer för mikroplast. SKL:s och Adda Inköpscentrals ramavtal för till exempel möbler och leksaker till förskola och skola. Kemikaliesmart upphandling exempelvis Cradle to Cradle produkter. Analys och kunskapsmanställning som lett till kemikaliekrav i upphandling. Minskad läkemedelskassation. Försöksverksamhet rening och provtagning på avloppsreningsverk. Rutiner för överblivna läkemedel. Information om Kemikaliesmart vardag, kemikaliesmart förskola/skola, läkemedelsrester, hantering av miljöfarliga produkter, insatser och tillsynskampanjer i Våga Fråga. Regional konsumtionsgrupp. Handlingsplan för kemikalier i Skåne. Inga kemiska bekämpningsmedel på kommunal mark (undantaget vissa invasiva arter). Tillsynskampanjer i bland annat KEMIs regi. Tillsyn och samarbete med VA Syd. Utbildning av städ och kökspersonal. Handlingsplan kemikaliefri

städning. Vattenfiltreringsaggregat används i rengöringssyfte. Övergång från bildäcksgranulat till naturmaterial (kokos/kork) på konstgräsplaner.

Exempel på utmaningar för genomförande: resurs- och tidsbrist, avsaknad av strategiskt/systematiskt arbete, avsaknad av kemikalieplan.

5.8 Utfasning av särskilt farliga ämnen inom byggande och renovering

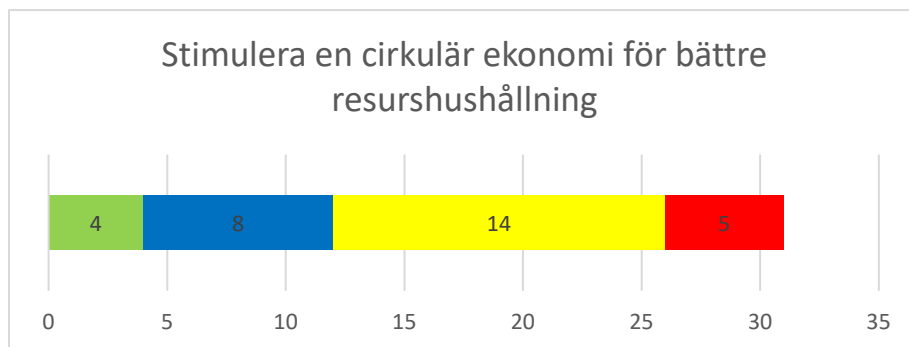
Huvudaktör: kommuner, Region Skåne, statliga myndigheter, fastighetsföretag.

Resultat: 11 aktörer har genomfört åtgärden och 13 har påbörjat den, varav 7 har genomfört åtgärden till hälften eller mer. 6 aktörer har inte påbörjat åtgärden.

Exempel på insatser: kravställning vid upphandling enligt Basta, Sunda Hus, Byggvarubedömningen eller motsvarande kriterier. Kravställning på miljöplan hos entreprenörer, framtagning av rutiner för undvikande av utfasningsämnen i Kemikalieinspektionens prioriteringsguide PRIO. Hantering och val av oljor och kemikalier för att minska risk för utsläpp i mark och vatten. Krav på att kommunal byggnation minst ska motsvara miljöcertifieringen miljöbyggnad silver. LFM 30 (Lokal Färdplan Malmö 2030) - ett byggnätverk för hållbart byggande i Malmö. RFS 30 (Regional Färdplan Skåne 2030). Beställarnätverk för innovationsupphandlingar. Miljöinventering inför renovering/ombyggnadsprojekt och sanering av farliga ämnen. Kontroll av miljöfarligt avfall i rivningslov.

Exempel på utmaningar för genomförande: avsaknad av kravställning utöver gällande lagstiftning, ingen implementering av Basta-kriterier.

5.9 Stimulera en cirkulär ekonomi för bättre resurshushållning

Huvudaktör: kommuner, Länsstyrelsen, Region Skåne.

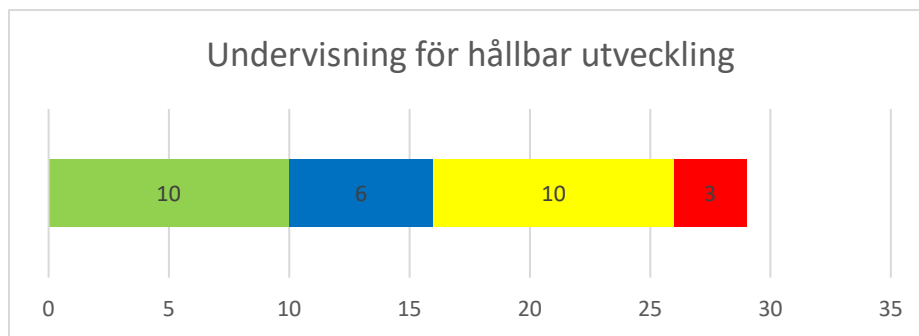
Resultat: 4 aktörer har genomfört åtgärden. 22 aktörer har påbörjat åtgärden, varav 8 har genomfört den till hälften eller mer. 5 aktörer har inte påbörjat åtgärden.

Exempel på insatser: deltagande i projekt "Cirkulära Skåne" och "CirKlus", kompetensutveckling och nätverkande via Cradlenet Syd. Kravställning vid upphandling av reservdelar, garantitider, kompletteringsköp, kemikalieinnehåll och anslutning till förpackningsinsamling. Projekt för att öka små och medelstora företags kunskap om cirkulära affärsmodeller. Nätverket Cradlenet Syd. "Återbruket". System för återtag av IT. Avtal för köp av begagnade möbler. Samarbetsgrupp med avfallsbolag, bostadsbolag och kommunala förvaltningar. Kommunal möbelpool "Ge och få". Sportbank för utlåning av sportutrustning. Hållbarhetsstöd till företagare genom miljöbrons verksamhet. Projektet Cirkulära Skåne. Information i nyhetsbrev. Recycle Centra.

Kretsloppsplan. Leaderprojektet Destination Söderåsen. "FNs hållbarhetsmål - ett smörgåsbord för nya affärer". Delningstjänsten Myloc, ett "blocket" för kommuner. Innovationsupphandling inom delningsekonomi. Projektet Klimatsmarta masstransporter. Deltar i referensgrupp för Delegationen för Cirkulär ekonomi. Nationella projektet Cirkulär ekonomi-kartläggning, kunskap, vägledning. Förstudie för en regional cirkulär handlingsplan. Ny biogasstrategi. Krinovas tvärvetenskapliga profilområde mat-miljö-hälsa. Baltic Sea Biogas Alliance, BASE. Rest till bäst, Cirkulär byggnation, och Klimatneutrala Lund 2030. ProCirc. SINA.

Exempel på utmaningar för genomförande: avsaknad av aktivt arbete med cirkulär ekonomi och åtgärd för cirkulär ekonomin i nuvarande miljömålsprogram. Avsaknad av struktur för att arbeta med cirkulär ekonomi.

5.10 Undervisning för hållbar utveckling

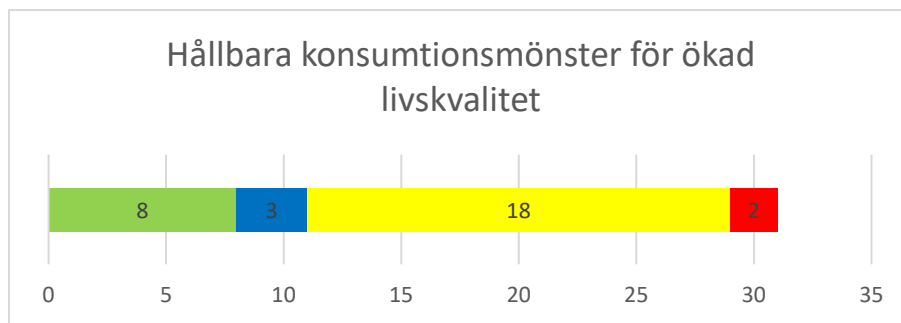
Huvudaktör: kommuner, Malmö Universitet, Lunds universitet, Högskolan i Kristianstad, Hållbar Utveckling Skåne.

Resultat: 10 aktörer har genomfört åtgärden. 16 aktörer har påbörjat åtgärden, varav 6 har genomfört den till hälften eller mer. 3 aktörer har inte påbörjat åtgärden.

Exempel på insatser: utdelning av miljöpris i grundskola, Agenda 2030-utbildningsinsatser för barn och unga, miljöutbildning för lärare, Grön Flagg-certifieringar och skola för hållbar utveckling, miljökunskap i läroplaner, deltagande i Earth Hour. Undervisningsmaterial och program för elever och lärare. Naturskola bedriver undervisning för hållbar utveckling, främst för pedagoger från förskolor och skolor. Arbete för att öka andelen skolor med grön flagg och skola för hållbar utveckling. Förstelärare med särskilt uppdrag att leda och samordna arbetet med Lärande för hållbar utveckling och Agenda 2030. Samtliga gymnasielärare erbjöds 2021 fortbildning inom ekologisk hållbarhet. Hackathons för barn och unga. Samarbete mellan gymnasiets högskoleförberedande program och Marint centrum. Kostnadsfria studieresor till avfallsanläggning. Nätverk för lärare som leds av kommunens klimatstrateg. "Glokala Sverige". Show room vid reningsverket (RECOLAB) där skolor, allmänheten och andra intressenter ges möjlighet till kunskapsinhämtning/utbyte. Fredriksdals museer och trädgårdar arbetar med undervisning för både pedagoger och elever. Sopsamlarmonstren. Projektet Glorientering. Boken "Den långa vandrigen". "Tänk om plast". Elever erbjuds utbildning till klimatambassadörer. Årlig klimatdag. "En knuff i maträtt riktning". Resterkocken. Hållbarhetsveckan med bland annat Smarta transporter, Klimatsmart mat, solföreläsning och mässa, matmarknad, skräpplockadagar och klädbyttardag. "Kemikaliesmart förskola och skola".

Exempel på utmaningar för genomförande: avsaknad av undervisningsmaterial, centralt beslut och utbildningserbjudande i offentlig regi.

5.11 Hållbara konsumtionsmönster för ökad livskvalitet

Huvudaktör: kommuner, Länsstyrelsen, Region Skåne, Hållbar Utveckling Skåne.

Resultat: 8 aktörer har genomfört åtgärden och 21 har påbörjat den varav 3 har genomfört åtgärden till hälften eller mer. Två aktörer har inte påbörjat åtgärden.

Exempel på insatser: genomförande av projekten "Det goda livet", "Earth Hour", "Klädbyttardagen", "Framtidsveckan", "Kulturdagen", "Europa minskar avfallet", "Tänk om plast". Insatser för delningsekonomi: "Smarta Kartan Malmö", ISO-20121 certifiering. Europeiska mobilitetsveckan. "Minimeringsmästarna" och "Resterkocken". Glokala Sverige. Informationsinsatser kring: avfall, hållbarhetsfrågor, klimat- och miljösmart vardag, konsumtionsmönster och livsstilar som leder till minskad miljöpåverkan. Hållbara tips varje vecka till elever på grund- och gymnasieskolor, studiebesök avfallsanläggning för mellanstadieelever. Verkstad för livskvalitet – stöd i hållbarhetsarbetet för bättre miljö och folkhälsa. Insatser inom ramen för arbetet med Agenda 2030. Klimatsamverkan Skånes nätverk om hållbar konsumtion. Deltagit i utveckling av Konsumentverkets hemsida Hallå konsument. Fairtrade City. "En knuff i maträtt riktning".

Exempel på utmaningar för genomförande: brist på resurser för att genomföra insatser, effekterna av insatserna är svåra att utvärdera. Denna typ av beteendepåverkande projekt varit mycket svåra att genomföra under covid-19.

Bilaga 1. Lista över aktörer som har svarat på uppföljningen.

Bjuvs kommun
Burlövs kommun
Båstads kommun
Energikontoret Skåne
Eslövs kommun
Förbundet Skånes kommuner (fd. Kommunförbundet Skåne)
Helsingborgs stad
Hållbar Utveckling Skåne
Hässleholms kommun
Höganäs kommun
Höörs kommun
Klippans kommun
Kristianstads kommun
Kävlinge kommun
Landskrona kommun
Lomma kommun
Lunds kommun
Länsstyrelsen Skåne (M)
Malmö stad
Perstorps kommun
Region Skåne
Simrishamns kommun
Sjöbo kommun
Skogsstyrelsen
Skurups kommun
Svalövs kommun
Svedala kommun
Tomelilla kommun
Trafikverket
Trelleborgs kommun
Vellinge kommun
Ystads kommun
Åstorps kommun
Ängelholms kommun
Örkelljunga kommun

Länsstyrelsen
Skåne

www.lansstyrelsen.se/skane